

הגהה: 17 בנובמבר 2015

על הקבלה המיסטית ופירותיה ספר הבהיר, ספר הזוהר וכל השאר

מתי הופיעה הקבלה המיסטית שלפנינו היום על במת ההיסטוריה?

פרופ' יעקב כ"ץ (1904-1998), הסטוריון, סוציולוג וחתן פרס ישראל, כתב בספרו 'הלכה וקבלה':

בתהליך מדורג שנמשך כמאה שנה, למן תחילת הופעתה של הקבלה על במת ההיסטוריה בספר הבהיר בסוף המאה ה-12, ועד להשלמת ספר הזוהר בסוף המאה ה-13, הלכה וגברה מעורבותה של הקבלה המתחדשת בענייני הלכה, בכמות ובאיכות גם יחד. בתחילה על ידי אימוץ מספר הולך וגדל של מצוות שהוקנתה להן משמעות מיסטית על פי מערכת הסמלים הקבלית, ולאחר מיכן על ידי אימוצה של ההלכה כהופעתה במציאות החיה בשטח, מבלי לייחס כל חשיבות להיירארכיה הפנימית בתוכה בין מרכיביה השונים², ומשם לנכונות לשנות נוסחי ברכה מכוח שיקולים קבליים ולהכריע במחלוקות ובמנהגים שונים, ועד לעצמאות מליאה ותחושת חירות ליצירת פרטי הלכה חדשים וטקסים חדשים, וכל זה לא מתוך יומרה הלכתית כלשהי, אלא מתוך מניעים ואינטרסים דרשניים-קבליים, הווה אומר: לפנינו השתלטות הקבלה על ההלכה, ללא סמכות או יכולת מקצועית פנימית. (הקטע הובא בספרו של פרופ' י. מ. תא-שמע 'הנגלה שבנסתר', עמ' 21),

שמואל דוד לוצטו (שד"ל 1800-1865), משורר, פרשן מקרא, בלשן עברי, פילוסוף, חוקר ספרות ומתרגם, הודגש שהיה איש אמת) בספרו, 'ויכוח על חכמת הקבלה ועל קדמות ספר הזהר', כתב:

בספר עבודת הקודש³ דף לג, כתוב כי אליהו הנביא עצמו נגלה לר' דוד אביו של הראב"ד⁴ בעל ההשגות, וגלה לו כל סודות הקבלה, ושממנו נמשכה להראב"ד אשר זכה גם הוא לדבר עם אליהו ושממנו נשתלשלה אחר כך להרמב"ן וליתר המקובלים.

הטענה שראב"ד ואביו החלו בהפצת הקבלה תואמת את העובדה, שלא נזכרים מקובלים לפני ר' דוד ואברהם בנו. הרי רשימת המקובלים מראב"ד ועד די לאון 'מגלה' ספר הזוהר:

ר' דוד ובנו אברהם (ראב"ד 1119-1198), נכדו ר' יצחק סגי נהור, ר' עזרא ועזריאל בני שלמה (מאה ה-12), רמב"ן (1194-1270), ר' מנחם רקאנטי (-1250 1310) ר' יעקב בן ששת, ר' יהודה ב"ר יקר, ר' אשר בן דוד, ר' ברוך התוגרמי, ר' אברהם אבולעפי, ר' משה בן שמעון מבורגוס, ר' יוסף ג'קטיליה, ר' יצחק דמן עכו, ר' משה די לאון (1240 לערך - 1305)

נראה מרשימה זו שאכן היו ראב"ד ואביו דוד, שחיו במאה ה-12, ראשוני מפיצי הקבלה המיסטית. מובן שאין לקבל את טענתם שאת סודותיה קיבלו מאליהו הנביא, כי סודות הקבלה כוללים אמונה בגשמות הבורא, בריבוי רשיות, ביטול מצוות מהתורה, כפירה בסמכות ההלכתית של חכמי התלמוד, שינויי מצוות ואף המצאת מצוות, ללא כל בסיס הלכתי (ראה פרופ')

¹ דר' אורי לוי, MD Lic. es Sciences רופא תכנון משפחה, מוסמך על ידי ה-Joint Committee on Contraception באנגליה, ללמד רופאים ואחיות תכנון משפחה. בעבר: Fellow of the Faculty of Sexual and Reproductive Health Care of the RCOG (בעברית: עמית הפקולטה לבריאות המין והרבייה של הקולג' המלכותי למיילדים) וגניקולוגים באנגליה FFSRH וגם מומחה לרפואת ילדים).

² בלי להבחין בין מצווה מהתורה לבין מצווה מדברי סופרים ולבין מנהג.

³ לרבי מאיר בן יחזקאל אבן גבאי (1480-1540) מחשובי המקובלים במאה ה-16 כתב בשנת רצ"א את ספרו העיקרי 'עבודת הקודש'.

⁴ רבי אברהם בן דוד (ראב"ד) 1119-1198 נולד בספרד היה מבוגר מרמב"ם ב-16 ש' ראה פרטים בהמשך וכן ראה 'ראב"ד' באתר www.drurilevy.org.il

כ"ץ, הנ"ל). מובן שסודות כפירה אלה, לא יתכן שקיבל ראב"ד מאלוהו הנביא. ראב"ד הכריז שאביו אברהם והוא, קיבלו את 'כל סודות הקבלה' מאלוהו הנביא ודאג להפיצם בעזרת בניו ותלמידו הרמב"ן. מניעי ראב"ד להפצת כפירה ודמיונות מיסטיים בשם אלוהו הנביא, יובנו לאחר שנעמוד על אישיותו ונבין למה קיבלוהו דייני ימי הביניים, נכיר את אישיות ראב"ד, את שאיפותיו ומעשיו למלא שאיפות אלה ואת גורמי השפל הרוחני שלו ושל העולם הרבני בימיו.

נתחיל בראב"ד עצמו:

רבי אברהם בן דוד (ראב"ד) 1119-1198 נולד בספרד. כ- 16 שנים לפני רמב"ם והשיג (חלק) עליו בהלכות רבות, על כך כונה 'בעל ההשגות'. ראב"ד תואר באינציקלופדיה לגדולי ישראל, בעריכת דר' מרגלית, כתלמיד חכמים גדול, ש'שיכלו היה חד ועמוק וכח הגיונו מפליא...'. ראב"ד היה איש אמיד, שפירנס תלמידי חכמים משלו. היה גדול בתורה, בטוח בעצמו ומבקש שררה. בצרפת נהגו, בחייו על פי הוראותיו. הוא לא סבל הטלת ספק בפסקיו וגער בניזיה, בחכמי בדרש שהעזו לשאול על פסקיו, כך:

רוצה אני להשיב לשואלים לשמוע וללמוד, אך לא לשואלים לנצח ומנגד לעמוד, כי חכמים הם בעיניהם ונגד פניהם נבונים...

תהיינה אשר תהיינה שאלות חכמי בדרש, אין תשובת ראב"ד ענינית, אלא מתנשאת ופוגעת. להשוואה אביא תגובת רמב"ם על טענה שטעה, כך כתב:

הערות שהשיג בהן ראש הישיבה (בבגדאד) ר' שמואל ש"צ על שאלות מהחיבור ועיינו בהן ולא מצאנו בהן פירכא... וכן ראיתי באותה הערה 'מודה ר' שמעון בפסיק רישיה ולא ימות, טעה בעל זה החיבור בפירושו, ולא באר במה טעותנו... ואמנם מודה אני שלא רחוק הדבר שאטעה ויעלם ממני עייון, או נוסח ואין זה דבר גדול. ואני שמח מאד שכך בודקים אחרי ומי שעושה כן ראוי לשכר ולתודה, או שהוא מכוון אל האמת בבקרתו ואפיק אני תועלת מתוך כך, או שהוא שוגה ויפיק הוא תועלת וזולתו. (מתוך ספר היובל לד"ר מ. לוי עמ' לז)

ראב"ד קינא קשות בגדולת רמב"ם המרשימה, שהאפילה עליו ולכן חלק על הלכות משנה תורה רבות, למרות שידע שהן נכונות. הרב דב מרדכי רבינוביץ, אחד ממפרשי משנה תורה, בסידרת 'רמב"ם לעם' של מוסד הרב קוק, התייחס למניעי ראב"ד להשיג על פסקי רמב"ם. במבוא שכתב לאיגרת תחית המתים של רמב"ם, בהוצאת מוסד הרב קוק בשנות ה-70, וכך כתב:

...בהשגותיו על הרמב"ם דיבר (ראב"ד) דברים היוצאין מגדר הנימוס, כגון "הם דברי נערות" "מה שכתב הכל הבל" וכו' - ואין זה לשון חכמים כהראב"ד. אלא מלבד זה ש'עשיר יענה עזות' - היו גם נימוקים אחרים ובתוכם קנאה ותחרות מניעים עיקרים להשגותיו ולדבריו הקשים כגידיים.

אמת זו על מניעי ראב"ד לחלוק על רמב"ם, לא ערבה לחסידי ראב"ד, שרצו בגידול שמו כי חלק על רמב"ם שפסקיו הנכונים, לא היו נוחים להם, למשל לעושה את התורה קרדום לחפור בו, כמפורט בהמשך. לכן התנגדו דייני ישראל שעברו על איסורי תורה ואיסורי חכמים, המובאים במשנה תורה ולא פסקו כרמב"ם. כיוון שהאמת על מניעי השגות ראב"ד על רמב"ם, לא מצאה חן בעיני רוב קוני 'רמב"ם לעם', מחקו בהוצאות מאוחרות של המבוא לאיגרת תחית המתים, את הפיסקה:

היו גם נימוקים אחרים ובתוכם קנאה ותחרות מניעים עיקרים להשגותיו ולדבריו הקשים כגידיים.

יוכח בהמשך שצדק רב רבנוביץ בקביעת הסיבות הלא מכובדות, בלשון מיעוט, להשגות ראב"ד על רמב"ם. מחיקת דברי רב רבינוביץ הנכונים והחשובים, בהוצאות המאוחרות של איגרות רמב"ם של מוסד הרב קוק, היא דוגמה מבישה להכחשת חסרונות חמורים של 'גדולי ישראל', על ידי מי שרצו, ביקרם, למרות שידעו שלא מגיע להם יקר.

הקבלה הנלהבת של משנה תורה בציבור, זעזעה את ראב"ד, כמו את רוב רבני אירופה. על התגובה המבישה של הרבנים ליצירה הנישגבה, משנה תורה, כתב רב ששת בן יצחק בנבנישתי, לחכמי לוניל, בחיי רמב"ם.

...בהיותי באנדלוס אחרי שהגיע החבור הנקרא: "משנה תורה" אליהם, שמעתי אחד הרבנים משופטיהם - אני רוצה להזכיר שמו - היה מגמגם ואומר: "מה ידע זה ולא נדע? ואחרי שאינו מביא ראיות מדברי חכמי התלמוד לדבריו - מי ישמע אליו? הלא טוב לנו בתלמוד ובהלכות (של אלפסי) ומה לנו ספריו? ..." וכן עוד כהנה וכהנה. ואני ידעתי והבינותי

מאז (כנראה צ"ל מאד) לבבו: כי לפני הגיע חבור "משנה תורה" לארצות ספרד היתה קריאת ההלכות (של אלפסי) וכל שכן התלמוד נפלא ונשגב בעיני יושביה, כי לא הבינו אותם והשופט הוא היה דן יחידי כרצונו ואין חולק עליו - כי לא היו יודעים אנה נוטה הדין, וכולם היו צריכים וזקוקים להוראותיו. ועתה בראותם את י"ד ספרי החיבור והתבוננו בו כל יודעי לשון הקודש ויחלו לחזות בנועם סדר המצוות והכתוב בספר "המדע" מהמוסרים והחכמות (מן האמיתות הנצחיות) - נפקחו עיניהם ויכתבו הספרים (העתיקים) כל אחד לעצמו. ויאספו זקנים עם נערים וכל יודעי ספר מהם ללמוד הליכותיהם ולהבין משפטיהם. והנה רבים ידרשו בהם (הם מתעניינים בחבורו של הרמב"ם) ו"עד האלוהים יבוא דבר שניהם". (כלומר: גם אלה שאינם רבנים - דיינים ואין התורה אומנותם, גם הם מבינים כעת ע"י החבור להכריע בין חכמים מתנצחים בדין תורה ודבר הלכה; גם לבקר אחרי הוראות הדיינים ולחוות דעתם). וכראות הדיינים השופטים, אשר זה הכסיל אחד מהם, כי כן - גדלה קנאתם ובערה חמתם ויבקשו להטות לב המחזיקים בתורת משה, נר המערבי הנותן לכל ישראל אורה, לסור מדרכו הישרה". (ההדגשות שלי, א. לוי).

(מתוך "מונטסשריפט" שנת 1876 עמ' 511-512, שצוטט במבוא לאיגרת תחיית המתים שכתב הרב מרדכי דב רבינוביץ בהוצאת רמב"ם לעם, עמ' רמ"ב).

רוב רבני אירופה לא התפרנסו מיגיעם, כהוראת התנאים והאמוראים, אלא מהוראת תורה שבעל פה, או מדיינות, ועברו בכך על האיסור החמור להנות מהתורה. כי רק שכר הבטלה מותר על הוראת תורה שבעל פה ועל דיינות, כי הוא השכר שמקבל רב שעובד לפרנסתו ופוסק מעבודתו כדי להורות, או לדון, הוא רשאי לקבל פיצוי על השכר שאיבד בזמן שנעדר מעבודתו, כדי לדון או להורות תורה שבעל פה, כי אין זה רווח אלא מניעת הפסד. שכר זה מותר וכך נהגו חשובי החכמים שכך כתב רמב"ם בהלכות מתנות עניים י"ז:

גדולי החכמים--היו מהם חוטבי עצים, ונושאי הקורות, ושואבי המים לגינות, ועושין הברזל והפחמים; ולא שאלו מן הציבור, ולא קיבלו מהם כשנתנו להם.

ובפירוש משנה ז בפרק ד במסכת אבות, כתב רמב"ם:

קרנא דיין בכל ארץ ישראל והוא היה שואב מים, וכשהיו בעלי הדין באין לפניו אומר להם או שתנו לי מי שישאב במקומי בזמן שאני עוסק עמכם או שתתנו לי כדי מה שאני בטל מעבודתי ואדון לכם.

רבני אירופה שלא התפרנסו מיגיעם, הגיבו בצורה המבישה שתאר רב ששת בן יצחק, כנ"ל כי ראו במשנה תורה, ערעור סמכותם ההלכתית בכלל, ובמיוחד מפני שנאסר, במשנה תורה, על רב ודיין לקבל על דיינות ו/או על הוראת תורה שבע"פ, שכר שאינו פיצוי על ביטולו מיגיע שמתפרנס ממנו, בזמן שהוא פוסק ממלאכתו כדי לדון, או ללמד תורה שבעל פה.

על השפעת הנאה באיסור מהתורה, על הנהגה, כתב ר' יהודה ליווא בן בצלאל (מהר"ל = מורנו הגדול רבי ליווא -1520-1609), בספרו נתיבות עולם, בנתיב העבודה פרק יב, שקבלת הלכה מה'קבלה המיסטית' בניגוד לפסקי חכמים בתלמוד, אופינית למי 'אשר אינם בעלי תורה'. וכך קבע בספרו דרך החיים:

שהדבר שהוא כבוד התורה והוא כבוד המקום והוא גורם לאהוב השי"ת, כאשר אין תלמיד חכם צריך לבני אדם... ודבר זה (שתלמיד חכם צריך לבני אדם) גורם בעוונותינו בטול כבוד התורה, שאם לא היו הלומדים מתפרנסים מהם היתה התורה מתעלה מעלה מעלה, גם היו מוכיחים את הצבור כי אשמת הצבור בראשם ולא היו נושאים פנים, אך עתה כיון שצריכים להם, כל רב קנה אדון לעצמו⁵ ולכך אמר שמעיה אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות'. ע"כ מהמהר"ל. (הסוגרים שלי, א.ל.)

כבוד לתורה וכבוד למקום כאשר אין תלמיד חכמים צריך לבריות, אבל בזיון לתורה וחילול כבוד ה', כשרב, או דיין נזקק לבריות ובגלל תלותו בהם, נושא להם פנים ולא מעיז להוכיחם על חטאיהם, נמצא שפרנסתו מהם פועלת עלו כשוחד.

לא יתכן שלא ידעו דייני ישראל, שהתירו לעצמם להנות מהתורה, את שידע מהר"ל ונדון באריכות בתלמוד, שקבלת הנאה אסורה מהתורה, היא שוחד, שנאמר בו (שמות כג, ח):

ושוחד לא תיקח: כי השוחד יעוור פיקחים ויסלף דברי צדיקים.

⁵ פירוש 'קנה אדון לעצמו', בדברי מהר"ל, מר עצמו לעבד למפרנסו

אפילו חכם גדול ולוקח שוחד, אינו נפטר מן העולם בלא סמיות הלב (עיוורן החשיבה). ויסלף דברי צדיקים: אפילו צדיק גמור ולוקח שוחד אינו נפטר מן העולם בלא טירוף דעת'.

והסביר את דבריהם המהר"ל:

'יעור עיני חכמים' - שלא תעלה על דעתו הסברה הנכונה.
'ויסלף דברי צדיקים' - שאפילו יעוררהו על הדברים הצודקים, יסלפם.

התנאים והאמוראים אסרו בחומרה לדיין לקבל שכר על עשיית דין, שאינו שכר הבטלה בלבד, כן אסרו על רב להורות תורה שבע"פ, אלא בשכר הבטלה. קבלת השכר האסור גרמה למקבליו לשאת פנים לנותני שכרם. וזה השוחד 'המעוור פקחים ומסלף דברי צדיקים'. סמיות הלב וטירוף הדעת, הביאום לאסור על עצמם את לימוד המדעים, שדרוש להבנת התורה ולהבנת המציאות. לכן, לא ידעו להבחין בין מציאות לבין אמונות אליליות של הכמרים, שכולן הבל: כשפים אסטרוולוגיה הגדת עתידות לפי מעוף ציפור וכדומה והתדרדרו עד לאמונה בגשמות הבורא. לכן הגיע העולם הרבני במאות ה' והיג', לשפל הרוחני, שגרם לדייני ישראל לאמץ את הקבלה המיסטית, שהמציא ראב"ד, כפי שיוכח בהמשך.

אף ראב"ד הגיע לשפל הרוחני, למרות שלא עשה את התורה קרדום לחפור בו ואף פירנס אחרים משלו, אבל, בקינאתו ברמב"ם, מנע את העם מלכת לפי הלכות משנה תורה הנכונות הורה ללכת לפי השגותיו המטעות ובכך חטא והחטיא את הרבים ועל חומרת חטאים אלה נפסק במשנה תורה בהלכות תשובה ד,א:

עשרים וארבעה דברים מעכבין את התשובה. ארבעה מהן עוון גדול; והעושה אחד מארבעתן--אין הקדוש ברוך הוא מספיק בידו לעשות תשובה, לפי גודל חטאו. ואלו הן: (א) המחטיא את הרבים; ובכלל עוון זה, המעכב את הרבים מלעשות מצוה. (ב) והמטה חברו מדרך טובה לדרך רעה, כגון מסית ומדיח. (ג) והרואה בנו בתרבות רעה, ואינו ממחה בידו--הואיל ובנו ברשותו אילו מיחה בו היה פורש, ונמצא כמחטיא אותו; ובכלל עוון זה כל שאפשר בידו למחות באחרים בין רבים בין יחידים ולא מיחה, אלא יניח אותו בכשלונו. (ד) והאומר אחטא ואשוב;

ראב"ד עשה עבירות שבהלכה זו. לפיכך לא סיפק הקדוש ברוך בידו לעשות תשובה, לפי גודל חטאו.

פרופ' כ"ץ כתב שהופעת 'ספר הבהיר' ציינה את תחילת הקבלה בסוף המאה ה-12. לא ידוע מחברו, יש חוקרים הסוברים שהוא רבי יצחק סגי נהור בן ראב"ד, שרבנו בחיי מזכירו כ"אבי הקבלה". קשה לתאר את עומק הסילוף של ערכי היהדות והשכל הישר שיש בספר הבהיר שייחוס, לר' נחוניא בן הקנה, כמו שייחוס ספר הזוהר לר' שמעון בן יוחאי. אך ברור ששני ספרים אלה נכתבו על ידי המקובלים שבימי הביניים.

על ספר הבהיר ועל דעות המקובלים כתב בזמן פרסומו, רבי מאיר ברבי שמעון המעילי, ביקורת נוקבת בספרו מלחמת מצוה (חלק ד פרק ו):

אומרים, בשקול דעת סכלותם שכל מי שנקרא ראשון ואחרון יש לו ראשית ואחרית, וכתוב "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים" (ישעיה מד,ו) כך מצאנו באחד מספרי טעותם שקראו שמו בהיר. וכך שמעו מקצת מחכמינו מפיהם. ואמרו להתפלל ביום לאל אחד נברא, בלילה לאל אחר למעלה ממנו, אבל הוא נברא כמוהו, ובימי הקדש לאחר, ובעשרת ימי תשובה הרבו מבוכה ושובה להתפלל לאחד (ובעשרת ימי תשובה הרבה ימי מבוכה ושובה להתפלל לאחד) נברא ולאחרים למטה ממנו, בשאר ימות השנה עשו בתפלה חלוקות כמזג דעתם אשר חסר / והיו דראון לכל בשר / תולעת סכלותם לא תמות ואש פתיונם לא תכבה / כי אוי לאלהות הרבה / ואמרו בחסרון דעתם כי כולם דבוקים זה עם זה והכל אחד. (הציטוט הוא לפי הדפסה מכתב היד עם הטעויות והסוגריים)

אין ספק שהמורה להתפלל לאלים שונים, מורה להתפלל לאלילים. לכן לא יתכן שאת ספר הבהיר כתב מי שמאמין בייחוד ה' מקל וחומר שלא כתבו התנא ר' נחוניא בן הקנה. משיקול דומה לא יתכן שאת ספר הזוהר כתב ר' שמעון בן יוחאי, ראה באתר 'מי כתב את ספר הזוהר ומתי'. דימיון שמות הספרים וייחוסם לתנאים, מצביע על מקור אחד לשניהם למרות שכמאה שנה חלפו בין הופעת ספר הבהיר להופעת ספר הזוהר.

את ספר הבהיר, לא קיבל העם, אבל את הזוהר ש'התגלה' כמאה שנה אחריו, קיבל. אך כבר ר' יעקב עמדין (יעב"ץ-1776-1698) שהתנגד בחריפות למקובלים שמתוכם יצאו ספר הבהיר וספר הזוהר, כתב בספרו 'מטפחת ספרים', שאין ספק

שספר הזהר לא נכתב ע"י רשב"י, אלא כשלוש מאות שנה אחריו, וכי נוספו בו חלקים מזויפים כמו הרעיא מהימנא ו'המדרש הנעלם, שזייפו ניכר מתוכו'. החת"ם סופר - ר' משה סופר (חת"ם סופר 1762-1839) רב חכם וישר, שהחשיב לימוד מדעים כהכרחי להבנת התורה, כתב על ספר מטפחת ספרים (ח"ו סימן נ"ט):

הנה נמצא בשכונתך ספר מטפחת ספרים למהרי"עב"ץ תמצא שם שדבר גדול דבר הנביא

ובספרו זכרון למשה הוסיף החת"ם סופר:

ערבים עלי דברי דודים שבספר מטפחת ספרים מהגאון יעב"ץ, ממענות הבר יוחאי (הכוונה לספר 'בר יוחאי' לר"מ קוניץ, שמשיג על דברי היעב"ץ בספר מטפחת ספרים, אך השגותיו חסרות ערך).

על שתוכן ספר הזהר מעיד שנכתב על ידי עובדי עבודה זרה כתב לפני 3 דורות רבי יחיה בן שלמה אלקאפח, בהקדמה לספרו מלחמות ה'.

...מחבר הזהר אשר אסף בחופניו דעות הפלוסופיא הקדומה עובדי האלילים תמונות וכוחות נעלמים אשר בדו מלבם. ומחבר הזהר תפס דעותיהם וחשב להכניסם באמונת תורתנו הקדושה, וקרא את שמו בשם רשב"י התנא בשקר ואמר שנגלה לו הקב"ה הנקרא אצלו עתיקא קדישא וגילה לו רזין טמירין ותלה נבואתו ורעיונותיו ברשב"י התנא ע"ה. ועשה חבורו הזהר ואמר שהעליונים הסכימו לחבורו ולפי שראה הפילוסוף הזה כי המשנה ושני התלמודים ומדרשי חז"ל עומדים נגדו באמונת אחדותו ית', לכן חשב לפסלן וזרה ולעג להם ולכל העוסקים בהם, וכינה אותם בשמות של זלזול ופחיתות, כאשר יראה המעיין בפנים! והבטיח שלא יזכו ישראל לגאולה עד אשר ישונו מדרסם לעסוק במשנה ובתלמוד. רק יעסקו בתורתו החדשה... ובפרשת בלק דף קצ"א מיחס עבודתינו ותפלותינו לאל זר קצר אפים (זעיר אנפין) אשר לא עשה את השמים ואת הארץ. וקורא הוא לעצבים הללו בשם ה' אלוהינו... (מתוך ההקדמה לספר מלחמות ה' לר' יחיה בן שלמה אלקאפח).

ראה ערך ספר הזהר באינציקלופדיה העברית, ואת הספר 'הנגלה שבנסתר' לפרופסור תא-שמע, בהם מוכח שספר הזהר נכתב בימי הביניים.

פרופסור קופל למדעי המחשב באוניברסיטת בר-אילן, אדם ירא שמיים, חיבר תוכנה המאפשרת לגלות, לפי הסיגנון, לא לפי כתב היד, אם שני מאמרים נכתבו על ידי אותו מחבר, או על ידי מחברים שונים. למשל, יש יצירות שונות שייחוסו למחבר בשם שיקספיר. היה שיקספיר הגדול, אך גם בן משפחתו בשם שקספיר כתב ולא ידעו החוקרים, למי לייחסן, לשקספיר המפורסם, או לקרובו בעל אותו שם. אבל בדיקה בתוכנה של פרופ' קופל איפשרה לדעת איזה מהן לא נכתבו על ידי שיקספיר המפורסם.

ועוד, יוסף חיים בן אליהו (בן איש חי 1832-1909) היה רב בעל ידע הלכתי מופלג וגם מקובל מפורסם בעירק, הוא כתב ספרים רבים ביניהם 'רב פעלים' ואח"כ הוציא ספר בשם 'תורה לשמה'. בהקדמה לספר זה, כתב שמצאו בגניזה ולא ידוע שם מחברו, אולם לפי בדיקת פר' קופל שני הספרים נכתבו על ידי בן איש חי עצמו.

פרופ' קופל בדק גם את חלקי הזהר ומצא שרעיא מהימנא, אידרא רבא ומדרש הנעלם נכתבו על ידי אנשים שונים. (30 בספטמבר 2009)

רוב דייני ישראל באירופה שמחו על השגות ראב"ד על משנה תורה, ורצו לראות בהן, ערעור סמכות פסקי רמב"ם במשנה תורה שלא היו נוחים להם. רמב"ם הדגיש את איסור חכמים להנות מהתורה שלא בשכר הבטלה, ואת האיסור להנות מהגדת עתידות על ידי כשפים, אסטרוולוגיה ועזרי עבודה זרה אחרים, שמלבד היותם חסרי כל תועלת להגדת העתיד, אסורים משום עבודה זרה. רוב רבני אירופה קיבלו שכר על דיינות ו/או הוראת תורה שבע"פ שלא היה שכר הבטלה בלבד וחיללו בכך את ה' וכן רובם גבו כספים על הגדת עתידות באיסורי עבודה זרה ככשפים ואסטרוולוגיה. לכן פגעו איסורים אלה, שהדגיש רמב"ם במשנה תורה, בפרנסתם וגם בתדמיתם של דייני ישראל, כבעלי כוחות על אנושיים, שאף זו תרמית מבישה! ולו התפרנסו מיגיעם, לא היו מגיעים לביזיון זה.

בהשיגו על הלכות משנה תורה, למרות שידע שהן נכונות, סטה ראב"ד מהאמת והטעה רבים, שסמכו על פסקיו לנהוג לפיהם, בניגוד להלכות משנה תורה, שהיו פסקי חז"ל. בכך התעלם ראב"ד מהאמת, חותמו של הקב"ה, עבר על גילוי פנים בתורה שלא כהלכה, וגם על לפני עיוור לא תיתן מכשול, בהוליכו את ההולכים לפיו, נגד פסקי חז"ל המחייבים את הכל.

ראב"ד במקום לחזק את משנה תורה ולתמוך בפסקי רמב"ם, שהם לפי התנאים והאמוראים וללמוד את הסברי רמב"ם למושגי היסוד ביהדות וללמד לעם, בחר לבטל את דברי רמב"ם, הנכונים במטרה להתעלות על רמב"ם. אך למרות כל השגותיו ותכסיו, לא הצליח. הכשלון תסכל אותו מאד ובתסכולו, המציא את התגלות אליהו הנביא אליו ואל דוד אביו שבה מסר להם אליהו את כל סודות הקבלה. נראה שבכך התכוון להתעלות על רמב"ם בשטח שרמב"ם לא התגדר בו, אך מובן שאת סודות הקבלה, שיש בהם מינות, כפירה בסמכות חכמים כמוסבר למעלה, לא יתכן שקיבל מהנביא, אלא הם פרי רוחו המעוררת ועינו הרעה ברמב"ם. והם שהוציאוהו מן העולם (אבות ב, ד).

בהעברתה ממקובל למקובל, תפחה הקבלה המיסטית בתכנים אוויליים ואלייליים ובחומר קבלי נוגד הלכה. אחר ספר הבהיר הנ"ל, נכתב ספר 'שיעור קומה', על מידות גוף הבורא, מחברו לא ידוע⁶ אך לפי תוכנו היה ספר עבודת אלילים. החומר המטעה שנאסף במשך, כמאה שנה אחר פרסום ספר הבהיר, פורסם כספר הזוהר על ידי משה די ליאון ועוזריו. ראה באתר 'מי חיבר את ספר הזוהר ומתי?'

בהקדמה לפירוש המשנה, התייחס רמב"ם למי שרוצה להדיח לעבודה זרה וכתב שאפילו אדם חכם וצדיק, אשר לפי מדדי התורה ראוי להיות נביא, אם אמר:

לעבוד נעבד פלוני או להוריד רוחניות פלונית וכו'...דינו שיומת בחנק... ואפילו עשה מופתים אשר לא שמענו מופלאין כמותם כדי לאמת דברו... כי עדות השכל המכחישה את נבואתו, גדולה מכוח העין הרואה מופתיו. לפי שכבר נתברר אצל בעלי השכל שאין ראוי לכבד ולא לעבוד זולת היחיד שהמציא כל המציאות ונבדל בתכלית השלמות.

מדמינות המקובלים ומהבלי הכמרים עובדי האלילים, שדייני ישראל באירופה הזדהו איתם, בעשיית התורה קרדום לחפור בו ואמונת ההבל בגילגול נשמות, אסטרוולוגיה, בהגדת עתיד על ידי כשפים, או על ידי מעוף הציפורים, נאסף חומר רב לכתובת ספר הזוהר שיוחס לרשב"י, אך לא הוא כתבו, אלא די ליאון עם קבוצת מקובלים ונהיה לספר המרכזי של הקבלה המיסטית. ספר הזוהר נוגד את רמב"ם וממילא היה מקובל על רוב דייני אירופה. רב קארו שביקש להיבחר לרבן של כל ישראל כלל סילופי הלכות שבזוהר בשולחן ערוך, כדי לשאת חן עיני דייני ישראל שקיבלו סילופים אלה לנוחיותם ראה ספרו המעולה של פרופ' ישראל מ. תא-שמע: **הנגלה שבנסתר, לחקר שקיעי ההלכה בספר הזוהר** לפיו מוכח שבספר הזוהר שוקעו הלכות שחידשו המקובלים יונה גירונדי, רשב"א וריטב"א (1250 - 1330). וכן ציטוטים מדויקים רבים מפירוש רמב"ן לתורה. ראה מאמר באתר 'מי כתב את ספר הזוהר ומתי ומה אמינותו?'

הנאה מהתורה שאסרו חכמים, גרמה וגורמת גם היום חילול ה', ביזוי התורה וכיבוי מאור הדת, והנהנה מהתורה נטל חייו מהעולם כפסיקת הלל במסכת אבות ד, ז, וכפי שקבע רמב"ם בהלכות תלמוד תורה ג, ט. כן נאסרה במשנה תורה הגדת עתידות לפי כשפים(1), בדרישה אל המתים, לפי מערך הכוכבים (אסטרוולוגיה)(2), כי אמונה בכוח הכוכבים היא 'עיקר עבודה זרה' (אגרת גזירת הכוכבים), וביטל רמב"ם הגדת עתידות לפי מעוף ציפורים כהבל (3) ועוד, שעליהם גבו דייני ישראל, כשפים מהעם הנבער מדעת. לכן תמכו הרבנים שהתפרנסו בדרכים שאסרו חכמים ורמב"ם, בכל מי שחלק על רמב"ם, כדי לערער את סמכותו ההלכתית. ראה באתר 'רק שכן הבטלה ניכר, מותר לרב ודיין'.

⁶ בתשובות הרמב"ם, יהושע בלאו, כרך א, שאלה קיז, עמ' 201:

שאלה: 'יורנו הדרת כבודו מה ראוי (לענות) למי ששואל שאלה בדבר שיעור קומה, האם הוא כדברי מי שאמר, שהוא חבור אחד הקראים, ומסר זאת בשם הדרתכם, או הוא סוד מסודות החכמים ז"ל, שבו עניינים עצומים, טבעיים או א-לוהיים, כמו שאמר רבינו בחיי ז"ל באחד הקונטרסים בשאלות חגיגה, ושכרו כפול מ"ה'.
תשובה: 'לא חשבתי מעולם, שהוא מחיבורי החכמים ז"ל, וחלילה להם, שזה יהיה מהם. ואין הוא אלא חבור אחד הדרשנים היונים ותו לא. וסוף דבר, למחוק זה הספר ולכרות זכר ענינו (הוא) מצוה רבה. "ושם א-לוהים אחרים לא תזכירו וכו' והרי מי שיש לו קומה, הוא א-לוהים אחרים בלא ספק. וכתב משה'.

בשאלה זו יש דוגמה לדברים שנאמרו בשם רמב"ם ושהוא עצמו טוען שלא אמרם. מענין למצא את קונטרס רב האי"ב הוא דן בספר שיעור קומה. כי רב האי גאון טען שנאמרו גם בשמו דברים שלא אמרם. רמב"ם אומר בפירוש: **לא חשבתי מעולם, שהוא מחיבורי החכמים ז"ל, וחלילה להם.**

ואולם בפרוש המשנה לסנהדרין הנ"ל כתב קאפח בהערה 42: 'במה"ק היה כאן "וינדרג" פי ד"לך שיעור קומה ומענאה" "וינגלגל בתוך הדברים שיעור קומה וענינו". ומחקן רבינו עד שלא השאיר להן שום רושם, מה שלא עשה כן לשום טעות אחרת, משל כאלו אינו רוצה שיזכר שבצעירותו דמה שאפשר להכשיר ספר זה, כפי שהביע דעתו בתשובה (מהדורת בלאו סי' קיז) כאשר נשאל על כשרות ספר זה, והשיב "איני סובר כלל שהוא מחבורי החכמים, חלילה שהוא להם, ואינו אלא חבור אחד מדרשני האירופים ולא יותר. ובכל אופן השמדת אותו הספר והכרעת זכר ענינו מצוה רבה ושם אלוהים אחרים לא תזכירו וכו' כי אשר יש לו קומה הוא אלוהים אחרים בלי ספק, עכ"ל, גם רב סעדיה גאון הסתייג מאד ממנו. ואחרים מן הראשונים כתבו נגד הספר בצורה חריפה מאד. ולעומת זאת רב האי גאון מכשירו. ואין כאן המקום להאריך. עכ"ל מפרוש קאפח.

תמתי על השוני בין לשון התשובה שיש בפרוש קאפח והמיוחסת לבלאו סי' קיז, לבין הלשון שאני מצאתי. מתברר שקאפח תרגם את התשובה מחדש. כשכתבתי דברים אלה היה בספריה רב שילת שהראה לי שבספרו אגרות רמב"ם חלק ב עמ' תקעה ו-תקעח, הוא מתייחס לנושא. לדעתו אכן התרגום של הערבית 'לם אר קט (עמ תקענה) צריך להיות 'לא סברתי מעולם', ולא 'איני סובר כלל' כפי שכתב קאפח. נראה ששינה קאפח כדי לסלק את הקושי שנובע מפירושו שרמב"ם בצעירותו הכיר בחשיבות 'שיעור קומה' ולכן אם אמר 'מעולם לא סברתי' הוא כילוי מכחישה את אשר סבר. אלא שהשערת קאפח מזעזעת לא יתכן שרמב"ם פעם בחייו יחס גשמות לבורא.

רבנים אלה נהגו כמו הכמרים שעימם הזדהו בהשקפה ובמעשה, וכמותם האמינו בגשמות הבורא וקיבלו בשמחה את הקבלה המיסטית שהתירה להם את איסורי התנאים והאמוראים שהביא רמב"ם במשנה תורה וכדי בזיון וקצף (אסתר א,יח).

ראב"ד השיג על הלכות משנה תורה, בגלל קינאה קשה בגדולת רמב"ם, והתכוון לערער בהשגותיו את הסמכות ההלכתית של רמב"ם ולגדל את סמכותו הוא. מהשגותיו אפשר ללמוד על מניעיו, רמת ידיעותיו והבנתו. בהשגותיו על חישובי רמב"ם, ניכר חוסר הבנתו חישובים פשוטים. ראב"ד ביטל בזלזול, בהתנשאות רבה ובלשון פוגעת את חישובי רמב"ם, אך טעה בכולם. מחוסר ידע ובמתימטיקה בסיסית.

סביר שראב"ד ידע שרמב"ם צדק לגבי רוב השגותיו. להוכחת טיעונים חמורים אלה, נבחן השגות מייצגות של ראב"ד על רמב"ם:

בהלכות מעשר שני ח,י,ד, נאמר:

כגון שנשאר ממנו פחות מארבעה חומשי פרוטה.

והשיג ראב"ד:

נראה לי שזה שיבוש וראוי להיות שנשאר ממנו ארבעה חומשי פרוטה.

על השגה זו כתב ר' דוד בן זמרה (רדב"ז 1479 - 1573) מגדולי מפרשי רמב"ם:

ואם היה רואה מה שכתב (רמב"ם) בפירוש המשנה לא היה משיג עליו. ע"כ לשון רדב"ז. (הסוגריים שלי, א. לוי)

זו שאלת חשבון פשוטה שראב"ד לא השכיל להבינה, ואף לא טרח לעיין בפירוש רמב"ם למשנה כפי שעשה רדב"ז. השגה זו לא תואמת את קביעת האינציקלופדיה לגדולי ישראל, ש'שיכלו (של ראב"ד) היה חד ועמוק וכח הגיונו מפליא...!'

ובהלכה ב בפרק ו בהלכות כלאיים נאמר:

במה דברים אמורים, בשהיה בין שפת העיגול הזה ובין שורות הגפנים שחוצה לו יתר על ארבע אמות. אבל אם היה ביניהם ארבע אמות מצומצמות או פחות--רואין את העיגול כאילו הגיע לשורה הסמוכה לו, וכאילו רוחב העיגול ארבעים אמה; ורואין כל גפן שתפול בתוך עיגול זה של ארבעים אמה, הרי היא מתקדשת.

והרי חלק מהשגת ראב"ד ונשים לב לסיגנונו הפוגע:

במה דברים אמורים, בשהיה בין שפת העיגול הזה ובין שורות הגפנים שחוצה לו יתר על ארבע אמות. א"א (אמר אברהם = ראב"ד): כל מה שכתב בכאן אין לו שרש בגמרא ולא בתוספתא ולא השכל מורה וחוף לעגול שלשים ושתים אמה למה יאסור כלל? וחיי ראשי לולי כי מלאכה גדולה עשה באסיפתו דברי הגמרא והירושלמי והתוספתא הייתי מאסף עליו אסיפת זקניו וחכמיו כי שנה עלינו הלשונות והמליצות...

אולם ר' דוד בן זמרה (רדב"ז 1479 - 1573) מגדולי מפרשי רמב"ם, סבר שיש לדברי רמב"ם **שורש ועיקר גדול בירושלמי** וביאר את דבריו. כנגד דברי הזלזול של ראב"ד: 'ולא השכל מורה', כתב רדב"ז: '**ודבר שהשכל מורה הוא**'. אבל לראב"ד לא היה הידע הדרוש ולכן שכלו לא הורה לו, להבין את דברי רמב"ם. גם השגה זו לא תואמת את האמור על ראב"ד באינציקלופדיה ש'שכלו היה חד ועמוק וכח הגיונו מפליא...!'

אבל העז ראב"ד לכתוב:

...לולי כי מלאכה גדולה עשה באסיפתו דברי הגמרא והירושלמי והתוספתא הייתי מאסף עליו אסיפת זקניו וחכמיו כי שנה עלינו הלשונות והמליצות...

כלומר היה ראב"ד מנדה את רמב"ם על שהוא ראב"ד, לא הבין חשבון פשוט!

ר' יוסף קארו, בפירושו 'כסף משנה'⁷ להלכות כלאיים, הזכיר את השגת ראב"ד זו על הלכות כלאיים ו,ב, לא חיווה דעתו על תוכנה ולא הזכיר את דברי רדב"ז הנכוחים, אבל ציין שרבינו שמשון ורמב"ם האריכו בפירוש משנה ה בפרק ה במסכת כלאיים והוסיף:

ומצאתי כתוב ששאל הרא"ש⁸ את הר"ר ישראל שהיה חכם בחוכמות, על דברי מי יש לסמוך והשיב לו כלשון הזה: אדוני ומורי תרב גדולתך כגודל כשרון פעולתך. עיינתי בפירוש משנת הנוטע ירק בכרם להר"מ ז"ל וראיתי כי הפליא עצה הגדיל תושיה בפירושה, אבל נראה... סתירה בדבריו למי שאינו מעיין בהם עיון דק. אבל כולם נכוחים למבין והענין אין לנטות ממנו ימין ושמאל...

נזכיר שרא"ש חתם על חרם רשב"א⁹ וטען שלימוד מדעים גורם ללומדם לעוות את המשפט, כי שני הפכים הם (התורה והמדע) צרות זו לזו ולא ישכנו במקום אחד' ואף גורם לאיבוד יראת שמים', נראה שלא למד מדעים גם אחרי גיל 25 ונזקק לשאול רב שידע מתימטיקה מי צדק, רמב"ם או רא"ש ויראת שמים לא הייתה לו, על רא"ש באתר.

בהלכות קידוש החדש ז,ח [ז], כתב רמב"ם:

ומפני מה אין קובעין בחשבון זה בימי אד"ו--לפי שהחשבון הזה הוא לקיבוץ הירח והשמש בהילוכם האמצעי, לא במקומם האמיתי, כמו שהודענו; לפיכך עשו יום קביעה ויום דחייה, כדי לפגוע ביום הקיבוץ האמיתי. כיצד--בשלישי קובעין, ברביעי דוחין, בחמישי קובעין, בשישי דוחין, בשבת קובעין, באחד בשבת דוחין, בשני קובעין.

והשיג ראב"ד על הלכה זו בזלזול ברמב"ם ובידיעותיו ואף ייחס לו גאוה:

א"א מפני שהמחבר הזה מתגדר מאד ומתפאר בחכמה הזאת והוא בעיניו מי שהגיע לתכליתה. ואני איני מאנשיה, כי גם רבותי לא הגיעו אליה לא נכנסתי בדבריו לבדוק אחריו...

לא טרחו רבותיו של ראב"ד ולא הוא, ללמוד לחשב תקופות למרות שחכמים המליצו על כך:

אמר רבי שמעון בן פזי א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא כל היודע לחשב בתקופות ומזלות ואינו חושב עליו הכתוב אומר (ישעיהו ה) ואת פועל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו א"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן מנין שמצוה על האדם לחשב תקופות ומזלות שנאמר (דברים ד) ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים היא אומר זה חישוב תקופות ומזלות: (בבלי, שבת עה,א).

ולמרות הודאתו בחוסר ידיעתו, המשיך ראב"ד בהשגתו לבטל את דברי רמב"ם:

נפלא בעיני הפלא ופלא, ואם יהיה המולד בבגה"ז על דרך האמצעי למה לא ידחה למחרתו אל המולד האמיתי. ולדבריו אין ראוי לקבעו לעולם ביום מולדו. ומה חטא אד"ו שלא יהיה בו המולד לעולם באמיתי ולעולם ידחה. ומה זכה בגה"ז שיהיה ולא ידחה. ואנו קבלנו דחיית אד"ו משום יום ערבה שלא יבוא בשבת, ומשום יום יוה"כ שלא יבוא לא בערב שבת ולא במוצאי שבת... והוא בעיני כמתעתע, עכ"ל.

ראב"ד, לא הבין את גדולת רמב"ם, או יותר נכון, לא רצה להכיר בגדולתו בתורה, במוסר ובמדע ושלא התפאר בכישוריו ושלא היה 'בעיניו כמי שהגיע לתכלית' חוכמה כל שהיא. רמב"ם לא התגאה בשום ידע, אלא השימוש בידע והוכיח את כישוריו הבלתי רגילים. אך גם לו הודיע על כישוריו לא היה בכך פסול, כי ראינו בחז"ל:

ואמר חזקיהו אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחאי, ראיתי בני עלייה והן מועטין, אם אלף הן, אני ובני מהן אם מאה הם אני ובני מהן אם שנים הן אני ובני הן. (סוכה מה,ב)

⁷ כסף משנה הוא פירוש ר' יוסף קארו על משנה תורה.

⁸ רא"ש רבי אשר בן יחיאל (1250-1327) נחשב מגדולי פרשני התלמוד ובעל השפעה מכרעת על עיצוב ההלכה היהודית. חתם על חרם רשב"א (1) על הלומד מדעים לפני גיל 25. והחזיר עקרון פסיקה זר לתורת ישראל 'הלכתא כבתרא' שבעזרתו ביטל אמינות ההלכות שנפסקו לפניו ופסק נגדן, למשל עירוב רשות הרבים לשבת בחוט על עמודים שרב בו הפרוץ המרובה על העומד, ואינו עירוב לפי פסקי התלמוד ורמב"ם. הטעייה חמורה זו מקובלת היום ובגללה מחללים רוב ישראל את השבת, מהתורה בכל שבת. ראה באתר על רא"ש ונזקיו החמורים להלכה היהודית!

⁹ ר' שלמה בן אדרת (רשב"א 1235 - 1310) תלמיד יונה גירונדי ורמב"ן. נחשב אחד מגדולי חכמי התורה בתקופת הראשונים וראש חכמי ספרד בדורו. רשב"א הכריז חרם על הלומד מדעים לפני גיל 25 ורא"ש חתם על חרם זה. בכך גרמו נזק רב ללומדי התורה, שנמשך עד היום!

ולא ראו בכך חז"ל התפארות כל שהיא, אלא קביעה אוביקטיבית. הבטוי 'המחבר הזה', הוא ביטוי מזלזל גם הביטוי 'זה האיש', בו מכנה ראב"ד את רמב"ם במקום אחר, הוא בטוי מזלזל. מתוכן ההשגה ומלשונה, ניתן לעמוד על רמת ההבנה של ראב"ד ורמת הנימוס שלו. בהשגתו העיד ראב"ד על עצמו ועל רבותיו שלא הגיעו להבין את חוכמת האסטרונומיה, למרות שחכמים המליצו ללומדה, כנ"ל.

והרי סיכום התשובה להערת ראב"ד להלכות קידוש החדש ז, ח [ז]:

כשנקבע המולד לפי עדי ראייה, לא נהג הכלל 'לא אד"ו ראש' ו**חל יום כיפור בערב שבת, כמתואר במשנה, כי זה דין תורה**. ונוסיף לדיווח בתלמוד שבזמן קידוש החדש על ידי עדים חל ראש השנה ב-אד"ו ונזכיר שחוללה השבת כדי להעיד על המולד, ואם נהג 'לא אד"ו ראש' בזמן שקודש החדש על ידי עדים, נמצא שפעמים חוללה השבת לחינם, כי המולד לא נקבע על ידי עדי הראייה, אלא על ידי הכלל 'לא אד"ו ראש'. לכן לא יתכן שבזמן קידוש החדש על ידי ראייה, נהג 'לא אד"ו ראש'!

אולם בזמן שנקבע המולד בחשבון, קירוב מועד המולד הממוצע למועד האמיתי, הצריך דחיות. **לצורך דחייה אפשר היה לבחור ימים שונים, נבחרו אד"ו, כי כך לא יחול כיפור בערב שבת ולא ביום ראשון. אבל, כאמור, בזמן שקודש החדש על ידי בית דין על פי עדים שראו את המולד, חל יום כיפור גם בערב שבת וגם ביום ראשון ולא נהג 'לא אד"ו ראש'.**

זו התשובה המלאה לשאלות ראב"ד. לא חטא 'אד"ו', אלא חטאו אלה שהתעלמו מהאמת כדי לחלוק על רמב"ם, והם המתעעים.

הרי השגה מטעה ומבישה של ראב"ד על הלכות מאכלות אסורות, בה ביטל בזלזול פסקי רמב"ם שאמיתתם היתה מבוססת על פסקי חז"ל, מקובלים, בהלכות מאכלות אסורות ג, יג-יד [טז], פסק רמב"ם:

האוכל גבינת הגויים, או חלב שחלבוהו ואין ישראל רואהו--מכין אותו מכת מרדות. החמאה של גויים--מקצת גאונים התירוה, שהרי לא גזרו על החמאה, וחלב הטמאה אינו עומד; ומקצת גאונים אסרוה, מפני ציחצוחי חלב שיישאר בה, שהרי הקוס שבחמאה אינו מעורב עם החמאה כדי שייבטל במיעוטו, וכל חלב שלהן חוששין לו, שמא עירב בו חלב טמאה.

ייראה לי שאם לקח חמאה מן הגויים, ובישלה עד שהלכו להן ציחצוחי חלב--הרי זו מותרת: שאם תאמר נתערבו עימה ונתבשל הכול, בטלו במיעוטן. אבל החמאה שבישלו אותה גויים--אסורה משום גיעולי גויים, כמו שיתבאר.

על דברי רמב"ם אלה כתב ראב"ד:

א"א הכל הבל ורעות רוח, שכל האיסורין שנוהגין בגבינה נוהגין בחמאה, ומה שכתב שהלך האיסור ונתמעט ונתבטל, כמה מכוער הדבר שנקנה מהם חשש איסור מפני ביטולו ברוב.

כאן באה לידי ביטוי להיטות ראב"ד לבטל הלכה נכונה במשנה תורה כדי לערער את הסמכות ההלכתית של רמב"ם ועשה זאת בלשון מתנשאת ומבישה, למרות שוודאי ידע ראב"ד שמקצת הגאונים אסרו חמאת גויים, אבל חז"ל, רוב הגאונים ורמב"ם, התירו חמאת גויים שבטלו בה צחצוחי חלב. ראה באתר 'על איסור חלב נוכרי ובאיזה תנאים התירוהו חז"ל'.

קביעת ראב"ד '**שכל האיסורין שנוהגין בגבינה נוהגין בחמאה**', היא הטעיית ציבור לאסור את המותר, כדי לבטל פסק רמב"ם נכון, שהותרה חמאת גויים שאין בה צחצוחי חלב. החמיר ראב"ד במקום שידע שאין להחמיר, דבר המעיד על חוסר התחשבות בציבור וגם על חוסר יושר.

ועוד, טענתו 'כמה מכוער הדבר שנקנה מהם חשש איסור, מפני ביטולו ברוב', נועדה לפגום ברמת זהירות רמב"ם באיסור, אך גם היא הטעייה, כי אין להניח שראב"ד לא ידע שבבית המקדש בישלו הכהנים איל נזיר עם זרועו האסורה לזרים, ולא נאסר שאר האיל לזרים, כי הזרוע האסורה בטלה בשישים, בשאר האיל המותר. ואילו היה בכך כיעור, היו מבשלים את הזרוע בנפרד. שהרי מה שנעשה במצוות ה' בעבודת בית המקדש אינו מכוער, לכן, לא מכוער לאכול חמאת גויים, שבטלו בה צחצוחי חלב. בהשגה זו, הטעה ראב"ד את העם ודברי הבלע שלו על פסיקת רמב"ם, מעידים רק על אומרם!

נעבור להלכות יסודי התורה שגם עליהן השיג ראב"ד וטעה מאד, למשל בנושא גשמות הבורא: רמב"ם הדגיש בפרק א בהלכות, יסודי התורה א, ג:

המצוי הזה--הוא אלוה העולם, אדון כל הארץ והוא המנהיג הגלגל בכוח שאין לו קץ ותכלית, בכוח שאין לו הפסק, שהגלגל סובב תמיד, ואי אפשר שישוב בלא מסבב; והוא ברוך הוא המסבב אותו, בלא יד ולא גוף.

והוסיף ביסודי התורה א,ז:

ואלוהינו ברוך שמו, הואיל וכוחו אין לו קץ ואינו פוסק, שהרי הגלגל סובב תמיד, אין כוחו כוח גוף. והואיל ואינו גוף, לא יארעו מאורעות הגופות כדי שיהא נחלק ונפרד מאחר; לפיכך אי אפשר שיהיה אלא אחד. וידעת דבר זה, מצות עשה, שנאמר "ה' אלוהינו, ה' אחד" (דברים ו,ד).

ובהתאם פסק בהלכות תשובה ג,טו [ז]:

חמישה הן הנקראין מינים: האומר שאין שם אלוה, ואין לעולם מנהיג והאומר שיש שם מנהיג, אבל הם שניים או יתר; והאומר שיש שם ריבון אחד, אלא שהוא גוף ובעל תמונה; וכן האומר שאינו לבדו ראשון וצור לכול; וכן העובד אלוה זולתו, כדי להיות מליץ בינו ובין ריבון העולמים. כל אחד מחמישה אלו מין.

על פסיקת רמב"ם ש'האומר שיש שם ריבון אחד, אלא שהוא גוף ובעל תמונה', הוא מין, תקף אותו ראב"ד וביזהו:

למה קרא לזה מין, וכמה גדולים וטובים ממנו הלכו בזו המחשבה, לפי שראו במקראות, ויותר ממה שראו בדברי האגדות המשבשות את הדעות.

ראב"ד הטיח: 'כמה גדולים וטובים ממנו (מרמב"ם) הלכו בזו המחשבה' (שהבורא אחד אבל הוא גוף בעל תמונה) וקבע שהם 'גדולים וטובים ממנו' כלומר מרמב"ם. (הסוגריים שלי, א. לוי)

'כסף משנה' ניסה לפרש 'ממנו', בדברי ראב"ד, כ'מאיתנו' ולא מרמב"ם, אך זה לא קביל. אף לא פלא שראב"ד תקף את רמב"ם על שפסק שהמאמין בגשמות הבורא הוא מין, כי ראב"ד המציא את הקבלה המיסטית בימי הביניים, שאמונה בגשמות הבורא היא אחד מ'סודותיה', כמוכח בספר 'ויכוח על חכמת הקבלה ועל קדמות ספר הזהר', של שד"ל. על השגת ראב"ד על קביעת רמב"ם שהמאמין בגשמות הבורא, הוא מין, כתב הרב שמואל תנחום רובינשטיין, ממפרשי משנה תורה בהוצאת מוסד הרב קוק, בשנות הששים למאה ה-20:

דעה זו של רבנו (רמב"ם), שאין לבורא תמונה ולא דמות הגוף עוררה התנגדות רבה בעולם הרבנים, ויש שרצו לגנוז את "ספר המדע" בגלל זה'.

קשה להבין שיהודי שומר מצוות, יאמין בגשמות הבורא, למרות שהזהרנו בתורה:

ונשמרתם מאד לנפשותיכם, כי לא ראיתם כל תמונה ביום דיבר ה' אליכם בחורב מתוך האש (דברים ד,טו)

ויותר קשה להבין שרב יגיע לשפל כזה, אבל שעולם הרבנים, באירופה האמין בכך בימי ראב"ד, מזעזע ודורש הסבר. איך הגיע ראב"ד ורבני אירופה לשפל רוחני תהומי, שגרם להם לאמץ את ה'קבלה' המיסטית שיש בה אמונה בגשמות הבורא, בריבוי רשויות, באסטרולוגיה שהיא עיקר עבודה זרה, כפירה בסמכות ההלכתית של חכמי התלמוד, שיבוש וביטול הלכות נכונות והמצאת הלכות דמיוניות בלתי הגיוניות ומזיקות כל כך?!

גרם לכך חוסר יושר, כיצד? רוב רבני אירופה התירו לעצמם להנות מהתורה בניגוד זועק לאיסור החמור של התנאים שפסקו שהעושה זאת אין לו חלק לעולם הבא! (משנה אבות ד,ז). הנאה אסורה מהתורה, היא שוחד שמעורר עיני פקחים ומסלף דברי צדיקים, כהסבר מהר"ל למעלה. ראב"ד לא נהנה מהתורה באיסור, אבל בהשגותיו המטעות על פסקי משנה תורה הנכונים התעלם מן האמת. וכשאדם מתעלם מהאמת ביודעין, האמת נעלמת ממנו!

השקפת העולם האלילית של ראב"ד, מוכחת גם בהשגתו על הלכות תשובה ה,ט [ה], שם דן רמב"ם בקושי להבין שקיים הכל צפוי ולמרות זאת, הרשות נתונה וכתב (תשובה ה,י):

דע שתשובת שאלה זו "ארוכה מארץ, מידה; ורחבה, מני ים" (איוב יא, ט), וכמה עיקרים גדולים והררים רמים תלויים בה; אבל צריך אתה לידע ולהבין בדבר זה שאני אומר.

ראב"ד השיג על דברי רמב"ם אלה כך:

לא נהג זה המחבר (רמב"ם) מנהג החכמים, שאין אדם מתחיל בדבר ולא יידע להשלימו... והניח הדבר בקושיא והחזירו לאמונה...

ההתייחסות ל"זה המחבר" אינה מכובדת. וראב"ד לא שם לב, או סביר יותר, התעלם ממה שכתב רמב"ם בהמשך הסברו בהלכות תשובה ה' ג':

אבל נדע בלא ספק, שמעשה האדם ביד האדם; ואין הקדוש ברוך הוא מושכו ולא גוזר עליו לא לעשות כך ולא שלא לעשות כך. **ולא מפני קבלת הדת בלבד נדע דבר זה, אלא בראיות ברורות מדברי החכמה.**

משמע שיש ראייות ברורות מדברי החכמה, שיתכן שלמרות שהכל צפוי, הרשות נתונה. אך לא הביא רמב"ם, 'ראייות ברורות מדברי החכמה', כי להבנתן דרוש ידע בתורת ההגיון שאין לרוב העם ואף לרוב דייניו, בעוד משנה תורה נועד ל'בעל לב רחב ולבעל לב קצר'. לכן לא פירט רמב"ם את הראיות מדרכי החכמה. כי המנסה להבין בלא הכשרה מספקת, עלול להיפגע.

הצעתי לפני הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, ראיות מדברי החכמה, שהקושי בהבנת האפשרות ש'הכל צפוי והרשות נתונה', נובע מקוצר דעתנו. הוא שמח על כך מאד והסכים שיתכן שלכך התכווין רמב"ם, כשכתב שאת הקושי בהבנה שלמרות שהכול צפוי, הרשות נתונה, אפשר ליישב "בראיות ברורות מדברי החכמה". הצגתי ראיות אלה גם לפני הגר"מ סולוביצ'יק וגם הוא קיבל את דברי, אך הזהירני שלא למסור ראיות אלה, אלא למי שהתמודד עם השאלה 2-3 שנים. אז הבנתי מדוע נסיוני להסביר ראיות אלה לחבר במשך לילה שלם לא רק שלא הצליח, אלא התברר לי שבלבלתי את דעתו. ואכן בהקדמה לפרושו למשנה כתב רמב"ם שיש דברים שאדם מבין, אך לא צריך להעבירם למי שלא יכול להבינם. 'דבש וחלב תחת לשונך'¹⁰.

לראב"ד לא היתה ההכשרה הדרושה, לכן לא רק שלא יכול להבין שיתכן שהרשות נתונה למרות שה' יודע את העתיד. אף לא הבין שרמב"ם לא יכול לפרט את הראיות מדרכי החכמה, בהלכות תשובה, כי אין, לרוב העם ואף לרוב הרבנים, הידע להבין, והם עלולים להינזק!

ראב"ד שלל את דברי רמב"ם, והציע 'הסבר' שלו ל'הכל צפוי ורשות נתונה' כך:

...ואף על פי שאין תשובה ניצחת על זה, טוב הוא לסמוך לו קצת תשובה ואומר: ... אין ידיעתו (של הבורא) גזירה, אבל היא כידיעת האיטגנינים... והדבר ידוע שכל מקרה האדם קטן וגדול מסרו הבורא בכוח המזלות, אלא שנתן בו השכל להיותו מחזיקו לצאת מתחת המזל...

ידיעת הבורא כידיעת האיטגנינים, שומו שמיים! זו 'קצת תשובה' של ראב"ד והוסיף ל'הסביר': 'והדבר ידוע שכל מקרה האדם קטן וגדול מסרו הבורא בכוח המזלות'. על אמונת הבל אלילית זו כתב רמב"ם, באגרת גזירת הכוכבים, עמ' תפ כרך ב של אגרות רמב"ם, שרב שילת פירשן, ויצאו בהוצאת מעליות:

...כל דברי החוזים בכוכבים שקר הם אצל כל בעלי המדע. ואני יודע שאפשר שתחפשו ותמצאו דברי יחידים מן החכמים בתלמוד ובמדרשות, שדבריהם מראים שבשעת תולדתו של אדם יגרמו לו הכוכבים כך וכך. אל יקשה זה בעיניכם... אין ראוי לאדם להניח דברים של דעת, שכבר נתאמתו בראיות, ויתנער מהם, ויתלה בדברי יחיד מן החכמים שאפשר שנתעלם ממנו דבר, או שיש באותן הדברים רמז... (אגרות רמב"ם ב תפח, שילת, הוצאת מעליות).

¹⁰ בהקדמה לפירוש המשנה כתב רמב"ם:

חכמים ע"ה היו מסתירים זה מזה סתרי תורה, וספרו שאחד החכמים מזדמן עם אנשים שהיו בקיאים במעשדה בראשית והוא הוה יודע מעשה מרכבה, אמר להם למדונו מעשה בראשית ואלמדכם מעדה מרכבה נענו לו, לאחר שלמדוהו מעשה בראשית נמנע מללמדם מעשה מרכבה. ולא עשה זאת חלילה מתוך צרות עין או שרצונו להתגדל עליהם, כי המדות האלה מגונות אפילו לאחד השפלים שבעם, כל שכן לאנשים הגדולים, אלא עשה זאת מפני שראה עצמו ראוי ללמוד מה שבידם ולא מצאם ראויים ללמוד מה שבידו, ולמד על ענין זה ממאמר שלמה דבש וחלב תחת לשונך...

יש דברים, טובים כשלעצמם, אבל לא צריכים לצאת מתחת הלשון.

דברי רמב"ם אלה נכונים גם לגבי כל 'דברי יחידים מן החכמים בתלמוד ובמדרשות, שדבריהם מראים' שיש ממשות בדעות שהוכחו כשגויות, והוסיף רמב"ם:

וזו (האמונה בגזירת הכוכבים) היא שאיבדה מלכותנו והחריבה היכלנו והגיעתנו עד הלום, שאבותינו חטאו ואינם, לפי שמצאו ספרים רבים באלו הדברים של דברי החוזים בכוכבים - שדברים אלו הן עיקר עבודה זרה - טעו ונהו אחריהן ודימו שהן חוכמות מפוארות, ושיש בהן תועלת גדולה, ולא נתעסקו בלמידת מלחמה ולא בכבוש ארצות, אלא דימו שאותן הדברים יועילו להם. ולפיכך קראו אותם הנביאים סכלים ואוילים, וודאי סכלים היו ואחרי התוהו אשר לא יועילו הלכו. (הסוגריים שלי, א. לוי)

אסטרולוגיה, היא עיקר עבודה זרה, בעוד אסטרונומיה, היא חוכמה מפוארת, שמביאה את האדם להתפעל מגדולת הבורא ומאפשרת לחשב תקופות ואת זמן המולד והמליצו עליה חכמו. אך ראב"ד ורבותיו, לא הגיעו אליה. אבל לאסטרולוגיה, שהיא עיקר עבודה זרה, הגיעו.

חשוב להוסיף שלכאורה כתב רמב"ם הסכמה לדעת הפילוסופים, שלכוכבים יש נפש, אך אין לכך שחר, דברים אלה הם בכלל השינויים הרבים והמזיקים שעשו המקובלים, עובדי האלילים, החולקים על האמת, בתלמוד, בכתבי הגאונים ובכתבי רמב"ם. על השינויים בתלמוד, כתב הפרופסור חיים סולוביצ'יק, פרופסור לתלמוד באוניברסיטה העברית:

...הצעת חילופי נוסח בחופשיות רבה עד כדי כתיבה מחדש של התלמוד ...
לפי ח. סולוביצ'יק ב- (pp.343 1971) 'Three Themes in Sefer Hasidim' AJSR

ואשר לשינויים בכתבי רמב"ם, במחקרי בשינויי נוסחאות משנה תורה למעלה מ- 60 שנה מצאתי שגם את משנה תורה, שינו בחופשיות רבה עד כדי 'כתיבתו מחדש'. ובין שנויים אלה, רבים הנוגעים ליסודי התורה, למשל בהלכות עבודה זרה ב,ב, נאמר:

וענין זה, הוא שהזהירה עליו תורה ואמרה "ופן תישא עיניך השמימה, וראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבים . . . אשר חלק ה' אלוהיך אותם לכול העמים" (דברים ד,ט): כלומר שמא תשוט בעין ליבך ותראה שאלו הן המנהיגים את העולם והם שחלק ה' אותם לכול העמים להיותם חיים והוויים ונפסדים כמנהגו של עולם; ותאמר שראוי להשתחוות להן ולעובדן.

האמור בהלכה זו נכון, אבל בשינויי נוסחאות שבהוצאת פרנקל כתוב:

להיותם חיים והוויים ונפסדים כ"ה בכתה", ובד"ס-ב ובשאל' [ולפ"ז יהיה פי' 'להיותם' שיהיו חיים והוויים ונפסדים, כלומר ככל הבריאה. בדפוסים ואינם נפסדים [ולג' זו קאי על השמש והירח וכו' הנ"ל].

הגירסה 'הוויים ואינם נפסדים', אינה אמת, שהרי נתאמת בראיוות ברורות ש'הכוכבים הוויים ונפסדים כמנהגו של עולם' ולא כדעת צוות פרנקל, שהשמש והירח אינם נפסדים. אבל 'מגיה' משנה תורה, בעיקר המקובלים, מתנגדי רמב"ם, לפי 'חוסר הבנתם', הוסיפו את המילה 'אינם'. "הוויים ואינם נפסדים", כמו שהוסיפו את המילה 'אינו', "הרי זה אינו עירוב", ראה הערה לערובין ו.ו. וראה 'הקדמה על הקשיים בהבנת הלכות יסודי התורה', בתחילת הלכות אלה.

מתנגדי רמב"ם שיבשו גם את מורה נבוכים, כדי לפגום בסמכות רמב"ם. יש בו קטעים שלא יתכן שרמב"ם כתבם. הרי דוגמה פשוטה: במורה נבוכים בחלק א פרק לו נאמר:

דע שאם תתבונן בכל התורה ובכל ספרי הנביאים לא תמצא לשון חרון אף ולא לשון כעס ולא לשון קנאה אלא כלפי עבודה זרה דוקא. ולא תמצא שנקרא אויב ה' או צר או שונא אלא עובד עבודה זרה דוקא.

ברור שקביעה זו אינה נכונה ויש דוגמאות רבות בהן נזכר חרון אף, שאין להן כל קשר לעבודה זרה, למשל (שמות ד,יד):

וייחר אף ה' במשה, ויאמר הלוא אהרון אחיך הלוי...

במשנה תורה בהלכה י בפרק ד בהלכות עבודה זרה נוספה פסיקה זרה:

ומכין את כל נפש אדם אשר בה לפי חרב, טף ונשים, אם הודחה כולה; ואם נמצאו העובדים רובה, מכים את כל הטף והנשים של עובדים לפי חרב.

נברור שלא רמב"ם כתבה, כי אין ממיתים בלא עדים והתראה ואין ממיתים, טף כי אינם בני עונשין וסביר שנכתבה ע"י מתנגדי רמב"ם, כדי להכפיש את משנה תורה.

גם לפרק ד בחלק א במורה נבוכים בדיני עיר הנידחת, הוחדרה פסיקה זרה:

שיהרגו עובדי עבודה זרה, ואפילו הם קטנים יחד עם הוריהם וסביהם.

כי שתי הפסקאות נוגדות את ההגיון, את המוסר ואת דעת חז"ל ורמב"ם וברור שלא רמב"ם כתב! וראה באתר מאמר, 'מה דין עיר הנידחת'.

שתי דוגמאות אלה של טעות ברורה במורה נבוכים, שכל אדם צריך להבחין בהן, אינן טעויות אלא הטעויות, וסביר שנועדו לפגום בסמכות רמב"ם, וכן הקטעים במורה נבוכים, לפיהם תמך רמב"ם בדעת הפילוסופים שייחסו נפש לכוכבים ושליטה בעולם, הם זייוף גמור, כמו ייחוס האמונה בגלגול נשמות לפילוסופי יוון.

רוב השגות ראב"ד, נדחו על ידי מפרשי משנה תורה. בעבודתי יותר מששים שנה על שנויי נוסאות בכתבי רמב"ם, לא מצאתי אף השגה צודקת אחת של ראב"ד על הלכות משנה תורה, אלא אם השיג על הלכה משובשת. למשל: לא הבחין, או לא רצה להבחין, שיש שיבוש בהלכות שחיטה ח'ד, והשיג עליה, אולם רבי משה סופר¹¹ הבחין שההלכה משובשת וכך כתב בראש פרק ג בחולין:

והמדפיס שם [כוונתו למגיה שבשו"ת פאר הדור] כתב הגהה כאילו רמב"ם טעה בהבנת השואלים... והוא נמשך אחר הראב"ד שגרס ברמב"ם גבי בהמה 'ערקוב' במקום 'עקב' ויש חילוק בין בהמה לעוף. אבל תמה על עצמך איך הכחיש רמב"ם הידוע?! אלא על כורחך הגירסה הנכונה 'עקב' ובהמה ועוף שוין בזה... (ה- [המרובעים שלי, א. לוי])

לא פלא שר' משה סופר (חת"ס) הגיב על השגת ראב"ד בתוכחת 'אבל תמה על עצמך איך הכחיש רמב"ם ידוע?!' כי הבין שהגירסה שובשה וצריך להיות כתוב 'עקב' ולא ערקוב ובהמה ועוף שוין בזה...! כי חת"ס למד מתימטיקה ומדעים, מחשבתו הייתה ביקורתית והבין שאין ליחס לאדם ישר ומבין, 'הכחשת הידוע' ודאי לא לרמב"ם.

והרי עוד דוגמא להשגת ראב"ד על הלכה שברור ששובשה, כי האמור בה נוגד מציאות מוכרת, וכדברי חת"ס, צריך להבין, שאין ליחס לרמב"ם הכחשת הידוע, אלא ששובשה הלכה, כיצד?

בהלכות מאכלות אסורות, בהלכה ב בפרק א, נאמר:

סימני בהמה וחיה נתפרשו בתורה, והם שני סימני: "מפרסת פרסה", ו"מעלת גרה" (ויקרא יא, ג; דברים יד, ו) --עד שיהיו שניהם. וכל בהמה וחיה שהיא מעלת גרה, אין לה שיניים בלחי העליון. וכל בהמה שהיא מעלת גרה, הרי היא מפרסת פרסה--חוץ מן הגמל; וכל בהמה שהיא מפרסת פרסה, הרי היא מעלת גרה--חוץ מן החזיר.

על הלכה זו השיג ראב"ד:

וכל בהמה וחיה שהיא מעלת גרה אין לה שיניים בלחי העליון. א"א זה אינו צודק והוא שקר שהרי יש שפן וארנבת.

לכאורה צדק ראב"ד, אלא צריך היה להבין שאין ליחס לרמב"ם הכחשת הידוע ושהמילה 'חיה', היא תוספת משבשת. מה שלא הבין ראב"ד, הבינו ר' שלמה חלמה שנקרא על שם פירושו למשנה תורה 'מרכבת המשנה' (מרכה"מ) ורבי שמחה

¹¹ ר' משה סופר (חתם סופר 1762-1839) החשיב לימוד מדעים כהכרחי להבנת התורה שכך כתב:

כי כל החוכמות הן רקחות וטבחות לתורה והם פתחים ושערים לה. ומי שאין לו ידיעה בנתוח לא ידע הלכות טריפות על בוריה, וחכמת השיעור וגימטרי' לעירובין וסוכה וחלוקת הארץ וכדומה... (דרשות חת"ס סופר ק"ב ע"ב, גם בספר 'החתם סופר', רבי משה סופר חייו ויצירתו, שכתב אליעזר כ"ץ).

הכהן (1843-1926) בעל פירוש ואור שמח (או"ש), שדן רמב"ם בבהמה בלבד ולא בחיה, וראייה לדעתם שבהלכה ג' באותו פרק נאמר:

לפיכך המוצא בהמה במדבר ואינו מכירה, ומצאה חתוכת הפרסות, בודק בפיה: אם אין לה שיניים למעלה, בידוע שהיא טהורה--והוא, שיכיר גמל. מצא בהמה שפיה חתוך, בודק בפרסותיה: אם היא שסועה, טהורה, והוא, שיכיר חזיר.

לא נזכרה חיה, כי לו הייתה המלה 'חיה' כלולה בהגדרות הלכות א-ב, צריכה היתה להכלל גם בהלכה ג: לפיכך המוצא בהמה, או חיה, במדבר, אבל בשום מקור לא נזכר נוסח כזה.

ואכן בשינויי נוסחאות משנה תורה שבהוצאת פרנקל על הלכה ב, נאמר שבנוסח כתי"י לא נמצאת המילה 'חיה' אלא ו'כל בהמה שהיא מעלת גרה', בלא המילה 'חיה'. ראב"ד השיג על נוסח שגוי, כי לא הבין, או לא רצה להבין, את אשר הבינו הרב מאיר שמחה הכהן בעל הפירוש 'אור שמח (או"ש) והרב שלמה חלאמה בעל הפירוש 'מרכבת המשנה', שאין לייחס לרמב"ם שינוי הידוע, והסיקו שהנוסח שגוי ושבהלכות א-ב דן רמב"ם בסימני בהמה ולא בסימני חיה, שבהן דן רק בהלכות ט ו-י ולא היה מקום להשגה.

נראה שכשהבין ראב"ד שכל השגותיו על הלכות משנה תורה, כדי לערער את הסמכות ההלכתית של רמב"ם לא הועילו, כי למעשה כולן השגות שווא, כנ"ל, ואף זלזוליו ברמב"ם לא עזרו, החליט להסתמך על כוח עליון בהשיגו על פסיקת ר"ף ורמב"ם בהלכות לולב ח,ה:

הדס שנקטם ראשו, כשר. נשרו רוב עליו--אם נשתיירו שלושה עליון בקן אחד...

כתב ראב"ד:

א"א [אמר אברהם] כבר הופיע רוח הקודש בבית מדרשו מכמה שנים והעלינו שהוא פסול כסתם משנה...

ראב"ד, כתלמיד חכמים חשוב, וודאי ידע שאין פוסקים לפי רוח הקודש, אלא כהוראת התורה, 'אחרי רבים להטות'. דעת רוב חכמים שהדס שנקטם ראשו כשר וכך פסקו ר"ף ורמב"ם. כדי להבין לאיזה שפל רוחני הגיע ראב"ד בהסתמכו על רוח הקודש, בניגוד להוראת התורה, נלמד את מחלוקת חכמים עם רבי אליעזר הגדול, בתלמוד הבבלי בבבא מציעא דף נט,ב:

חזר רבי אליעזר הגדול ואמר להם, אם הלכה כמותי מן השמים יוכיחו. יצאתה בת קול ואמרה: מה לכם אצל ר"א שהלכה כמותו בכל מקום. עמד רבי יהושע על רגליו ואמר לא בשמים היא! מאי (דברים ל) לא בשמים היא? אמר רבי ירמיה: שכבר נתנה תורה מהר סיני, אין אנו משגיחין בבת קול, שכבר כתבת בהר סיני בתורה אחרי רבים להטות...(שמות כג).

רבי אליעזר הגדול, סרב לקבל את הוראת התורה 'אחרי רבים להטות' (שמות, כג,ב), נידוהו חבריו, ובכך מנעו מחלוקת בישראל. ראב"ד ידע כי נידו את רבי אליעזר הגדול, על שלא קיבל את דעת הרוב, ולמרות זאת חלק על דעת הרוב והודיע שרוח הקודש פסקה כמותו.

לא יתכן שהתגלתה רוח הקודש לאדם כראב"ד, הוא המציאה, אין ספק שהודעת ראב"ד שרוח הקודש הופיעה בבית מדרשו וכביכול, פסקה כמותו נגד פסיקת חכמים, ר"ף ורמב"ם, אינה אמת. סביר, שעשה זאת בתקווה שהעם, שלא ידע שאין לרוח הקודש משקל בפסיקת הלכות, יתרשם מגדולתו הוא, שאפילו רוח הקודש נזקקה לאשר את פסיקתו נגד פסיקת רמב"ם כדברי חכמים.

הטעיית ראב"ד את ההולכים לפיו, שהדס שנקטם ראשו פסול, מצטרפת להטעייתו בהשגותיו הרבות על הלכות משנה תורה, בהן חלק על הלכות שידע שהן נכונות, והורה לנהוג אחרת ובכך גילה פנים בתורה שלא כהלכה!

גם טענת ראב"ד שרוח הקודש הופיעה בבית מדרשו ופסקה לפיו נגד רמב"ם, לא הביאה לראב"ד את ההתעלות המיוחדת על רמב"ם. נראה שבתסכולו הסיר ראב"ד מעליו את כל מגבולת היושר וההלכה והמציא ראיון עם אליהו הנביא וטען שקיבל ממנו את יסודות הקבלה המיסטית שהוא עצמו המציאם, ובכך הביא עלינו את צרת הקבלה המיסטית הנמשכת עד היום.

בקבלה שהמציא ראב"ד יש אמונה בריבוי רשויות, כמפורט ב'ספר הבהיר' שיוחס לר' נחוניא בן הקנה, לא ידוע מחברו, יש סוברים שכתבו ר' יצחק שגי נהור בן ראב"ד. יש בקבלה אמונה בגשמות הבורא שזו מינות(תשובה ג,טו), אמונה בגזירת

הכוכבים, שהיא עיקר עבודת זרה, בכשפים שמכחישים פמליא של מעלה ומערערים אמונת המאמין בהם, שבורא העולם אחד שאין עוד מלבדו, כנ"ל באמונות תפלות: להכניס כאן מספרי הנספחים לכל אלה ולהוסיף על גלגול נשמות. בגלגול נשמות, בהגדת עתידות לפי מעוף ציפורים ובעוד הבלי עבודה זרה. יש סיפור על 'אבא, אמא ובן' כבוצרות, יש בה ביטול מצוות תורה, למשל איסור הנחת תפילין במועד, יש כפירה בסמכות ההלכתית של חכמי התלמוד ו'חופש' לשנות הלכות חכמי התלמוד ולהמציא הלכות, ללא בסיס הלכתי ועוד, כנזכר בדברי פרופסור כ"ץ. וזה לא הכל!

הקבלה המיסטית היא הרחקה מאמונה זכה באל אחד ובתורתו. היא הביאה ומביאה צרות רבות על ישראל שאחראים להן דייני ישראל, בראשם ראב"ד שהמציאה, תלמידו רמב"ן, הנלווים אליו שהפיצו והבאים אחריהם. אחראים לנזקי הקבלה המיסטית הם כל אלה שיכלו להלחם בה ולא נלחמו בה לבערה מעמנו והיא ממשיכה להזיק מאד לכל המאמין בה עד היום. לא פלא שהמקובלים הם מתנגדי רמב"ם הגרועים ביותר. (פאור¹²).

צריך להיות מובן שלא יתכן שמסר אליהו לראב"ד, אמונות שווא, מטעות ומזיקות מאד שאימץ מאמונות עובדי אלילים והמציא משלו, ברודפו כבוד והערכה והחדירן לעם והכשיר לפרוץ את כל גדרי ההלכה, חילל את ה'. ביזה את התורה וכיבה מאור הדת! ראב"ד ותלמידיו הם דוגמה לדייני ישראל שאחראים לצרות רבות שבאו עלינו, שגרמו וגורמים עד היום נזק לא ישוער לבני עמנו שטועים אחריהם בהטותם אותם מלכת בדרך הנכוחה שהורה רמב"ם.

התנגדות דייני ישראל למשנה תורה מתחילת הופעתו, היתה כרוכה בשינאת חינוך קשה שהביאה לשפיכות דמי אחים. באיגרת רבי דוד קמחי (רד"ק), גדול הדור אחר רמב"ם, לרבי יהודה בן אלפכאר הרופא בספרד, שנמצאת בחלופת מכתבים בין ר' יהודה לרד"ק ב'אגרות קנאות', בחלק השלישי של קובץ תשובות רמב"ם ואגרותיו, ליפסא. הדגיש רד"ק לרבי יהודה שההולכים לפי משנה תורה הם יראי שמיים שהתפרנסו מיגיעים ועם זאת גידלו וכיבדו את התורה, עסקו בגמילות חסדים, קידשו את ה' ברבים. ובכך שימשו דוגמה להזדהות לאחרים. במכתבו לרבי יהודה בן אלפכאר הרופא, כתב רד"ק שהאיש שבחר בו ר' יהודה (ולא נזכר שם רבי יונה גירונדי במכתבו) פנה לכמרים בבקשה נפשעת:

ראו כי בני עמנו רובם מינים וכופרים, כי נפתו לדברי רבינו משה ממצרים (הכוונה לרמב"ם) אשר כתב ספרי מינות. ואתם מבערים את המינים שלכם, בערו את שלנו... עד שהגיעו הדברים אל הקרדינאל עד אשר היו היהודים במונפילי"ר והנלוים אליהם בסכנה גדולה וללעג וקלס בפי הגויים, ויצאה הדבה הרעה מעיר לעיר ואמרו ראו כי אבדה תורת היהודים כי נעשו שתי כתות עליה ואין תורה אלא תורתינו. (שם)

על מחלוקת, זו, שליבה יונה גירונדי, כנ"ל, כתב בזעם רבי דוד קמחי (רד"ק 1160-1235) גדול הדור שאחר רמב"ם, אל יהודה אלפכאר הרופא, שהיה גם הוא ממתנגדי רמב"ם:

...ולא באתי לקטר עמך ולהתוכח, אבל להודיעך אשר בחרת בו* וקראתו צדיק וחכם ותמים והנה הוא רשע וסכל. כי יצא לתרבות רעה והשחית את דרכו ונעשה - מלשין ומוסר, וסופו הוכיח על תחלתו. יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. כי בראותו כי רבני צרפת נטשוהו. ולסכל חשבוהו. ומעיד עדות שקר ידעוהו. והוא שב עד הפסילים. ולעובדי אלילים. ויתן להם וישמעו לו לעזרו על אשר שלח ידו ביהודים. ויקרא תחלה לכל הצעירים היחפים ויאמר להם ראו כי בני עמנו רובם מינים וכופרים, כי נפתו לדברי רבינו משה ממצרים (הכוונה לרמב"ם) אשר כתב ספרי מינות. ואתם מבערים את המינים שלכם, בערו את שלנו. וצוו לשרוף את הספרים ההם והם ספר המדע וספר מורה. ולא נח לבבו הערל וידבר אל הדורשים הם הפרידיקאדורי"ש ואל הכמרים הגלחים כדברים האלה, עד שהגיעו הדברים אל הקרדינאל עד אשר היו היהודים במונפילי"ר והנלוים אליהם בסכנה גדולה וללעג וקלס בפי הגויים, ויצאה הדבה הרעה מעיר לעיר ואמרו ראו כי אבדה תורת היהודים כי נעשו שתי כתות עליה ואין תורה אלא תורתינו. ועתה ראה גם ראה העל אלה תתאפק אתה ורעך הנשיאים הרמים. הירשע לעזור ולשונא יי' תאהב? חלילה חלילה לזרע הנשיא הגדול אביך להיות ידו עם מרעים. ולחזק ביד רשעים. (ר' דוד קמחי לר' יהודה בן אלפכאר הרופא, בחלק השלישי של קובץ תשובות רמב"ם בדפוס ליפסא, קנה חכמה כי טוב מחרוץ לפ"ק עמ' 4).

* לא נזכר שם האיש אשר בחר בו ר' יהודה. נראה ברור שהכוונה לר' יונה גירונדי (1210 - 1263) שחסידיו מחקו את שמו ממכתב רד"ק, ראה בהמשך.

היו שניסו לטשטש ש'רבנו יונה' מסר את את ספר המדע ואת מורה נבוכים לכמרים לשריפה כספרי כפירה. בספר 'קובץ חמדה גנוזה', עמ' 19-20, מסופר ש'מואשם זה הכיר בחטאו וכיתת רגליו לכיוון א"י לבקש סליחה על קברו של הרמב"ם ובאמצע הדרך נפטר'. עד כאן מ'קובץ חמדה גנוזה'.

¹² ראו על יוסף פאור בויקיפדיה שבאינטרנט.

באיציקלופדיה היהודית בעריכת דר' יהודה איזנברג נכתב:

ר' יונה גירונדי...בעקבות רבו שלמה הצטרף למחלוקת על ספרי הרמב"ם, פעל להחרים את לומדיהם ולבער את הספרים. לדברי תלמידו ר' הלל בר' שמואל, גרם ר' יונה לשריפת ספרים אלה על ידי הכמרים בפאריס בשנת 1244. שריפה זו גרמה לשריפת התלמוד ולגזרות קשות על יהודי צרפת. כאשר ראה זאת ר' יונה התחרט על מעשיו, כי ראה בזה דין שמים ונקמת ה' לכבוד הרמב"ם. הוא קבל עליו להשתטח על קבר רמב"ם בא"י ולבקש מחילתו. אך המוות קדמהו (עיין מצבתו "אבני זכרון" סימן י"א). אברהם גרוסמן סבור שדברים אלה יצאו מחוג תלמידי הרמב"ם, ואין להם אימות הסטורי. ע"כ מהאינציקלופדיה.

בכתבי רבני צרפת, לא נזכרת המחלוקת על ספרי רמב"ם, למרות שלא יתכן שלא ידעו עליה ולא לקחו בה חלק, שהרי התלמוד נשרף בפריז בעקבות שריפת ספרי רמב"ם.

העובדה שבכתבי דיני צרפת לא נזכרת המחלוקת על ספרי רמב"ם והעובדה שבמכתב רד"ק לר' יהודה בן אלפכאר הרופא, לא נזכר שם המוסר וסיפור ה'חוטא', שגם שמו לא נזכר, שמסר את ספרי רמב"ם לשריפה וחזר בתשובה ורצה לעלות להשתטח על קבר רמב"ם, לבקש סליחתו, שתואם את המקורות הבודדים בהם מיוחסת בפירוש שריפת ספרי רמב"ם ליונה גירונדי, מצביעים על פעולת 'ניקוי' של ספרי דיני צרפת מקשר למחלוקת על ספרי רמב"ם ותוצאותיה הנוראות: שריפת התלמוד, רדיפות היהודים, ופרעות שהגיעו לשיא ראשון בפרעות הנוראות ב-1391.

לאוניברסיטה העברית הגיע ספר תורה שהוכנס לבית הכנסת "קהילת יעקב" בברצלונה, על ידי רבינו נסים בן ראובן גירונדי (הר"ן), מגדולי ההלכה בספרד מפרש התלמוד והלכות הר"ף. הספר ניצל מפרעות 1391 (קנ"א) ביהודי ספרד. מעברה השני של היריעה הראשונה של ספר זה כתב ר' ראובן, בן הר"ן, על חורבן קהילות ספרד בגזירות ועל הצלת משפחתו והצלת הספר ואלה עיקר דבריו:

חרבו בפרעות קהילות יהודי קשטליה, טוליטולה, סביליה, מיורקה, קורדובה, ולנסייה, ברצלונה, ארגון, גרנדה ועוד ששים ערים וכפרים הסמוכים להם, מכת חרב, הרג ואובדן שמד שבי וביזה, נמכרו לעבדים ושפחות לישמעאלים וכמאה וארבעים אלף הוכרחו להמיר את דתם. (ראה ספר 'אוצרות גנוזים' בהוצאת האוניברסיטה העברית)

היה זה אחד השלבים הנוראים לפני קום האינקוויזיציה, שרבי יונה גירונדי החילם בפנייתו לכמרים לבער את הכופרים היהודים. שינאת חינום זו, כדברי חז"ל שקולה כנגד שפיכות דמים, גילוי עריות (בפרעות) ועבודה זרה בגזירות השמד. הפרעות הקשות נמשכו וכעבור 100 שנה החלה האינקוויזיציה ב-1492.

אין ספק סביר שהיו ספרים שנזכרה בהם האמת על חטא ר' יונה, הם 'אבדו'. כמו שאבדו הגמרות הספרדיות המדוייקות שבהן היו הלכות לא נוחות לבעלי התוספות ורק הגמרות המשוכתבות, על ידי בעלי התוספות, נשארו. למשל אבדו מסכתות פסחים בהן נאמר שחמץ שנתערב בשאינו מינו בפסח אוסר בנותן טעם ולא בכל שהוא. המאירי כתב שבימיו היו מיעוט מסכתות בהן נאמר שחמץ שנתערב בפסח בשאינו מינו אוסר במשהוא ושאינו מינו אוסר במשהוא. אבל מותרים למחמירים כי הם הרבים! ראה באתר drurilevy.org.il מאמר בשם 'איסור תערובת חמץ בפסח בכל שהוא'.

והרי דוגמה נוספת לשנוי התלמוד לנוחות המשנים, נאמר **מסכת שבת** דף קח,א:

...אמר מר בר המדורי אמר שמואל: הושיט ידו למעי בהמה ודלדל עובר שבמעיה חייב. מאי טעמא? אמר רבא, בר המדורי אסברא לי: לאו אמר רב ששת האי מאן דתלש כשותא מהיזמי והיגי מיחייב משום עוקר דבר מגידולו? הכא נמי מיחייב משום עוקר דבר מגידולו...

על קטע זה בתלמוד כתב המאירי:

הושיט ידו למעי בהמה ודלדל עובר שבמעיה ר"ל שעקרו ממקומו, אעפ"י שלא הוציאו חייב משום עוקר דבר מגידולו ואפילו לא מת, שאילו מת הרי חייב משום נטילת נשמה (2) ומכל מקום גדולי הדורות (הם ר"ף, רמב"ם, רז"ה (ר' זכריה הלוי) מפרשים אותה אף במת ואינו חייב משום נטילת נשמה, שכל שלא נולד אינו ראוי לאמר בו נטילת נשמה, כדכתיב 'ולא יהיה אסון' ונמצא שאם הכה את האישה, והפילה, אינו חייב משום נטילת נשמה. (ההדגשות ותוכן הסוגרים, שלי א. לוי)

לפי שמואל, רי"ף, רמב"ם, רז"ה והמאירי, 'המושיט ידו ודילדל עובר בהמה חייב' רק משום 'עוקר דבר מגידולו' ולא משום נטילת נשמה. הפסקת הריון נחשבת על ידי הקתולים והמקובלים שנגררים אחריהם לנטילת נשמה, לשפיות דמים. אולם לדעת שמואל בתלמוד, רי"ף, רמב"ם, רז"ה והמאירי החיוב הוא רק על עקירת דבר מגידולו. לכן חשובה הערת מהדיר המאירי, שלא מצא בכתבי גדולי הדורות 'שכל שלא נולד אינו ראוי לומר בו נטילת נשמה'. סביר ביותר שדעה זו נמחקה מכתבי גדולי הדורות, כי לא הלמה את הדעה הקתולית של המקובלים שהמתת עובר היא רצח. סביר מאד שמשכתבי התלמוד, דברי הגאונים, רמב"ם והמאירי, הצליחו לסלק מכתבי רי"ף, רמב"ם ורז"ה. את הדעה ש"כל שלא נולד אינו ראוי לומר בו נטילת נשמה", כדי לבסס את דעתם הקתולית שהפסקת הריון היא נטילת נשמה.

נזכר למעלה שבימינו, מחקה הוצאת מוסד הרב קוק, מהקדמת רב רובינשטיין לאיגרת תחיית המתים, קטע המגלה פגמים חמורים באישיות ראב"ד.

על שהצרות הרבות הבאות עלינו הן בגלל דיני ישראל, החוטאים ומחטיאים את העם נאמר בתלמוד:

תניא רבי יוסי בן אלישע אומר אם ראית דור שצרות רבות באות עליו צא ובדוק בדיני ישראל. שכל פורענות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל דיני ישראל... ראשיה בשוחד ישפוטו וכהניה במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסומו ועל ה' ישענו, לאמור, הלא ה' בקרבנו לא תבוא עלינו רעה. לכן, בגללכם, ציון, שדה תיחרש; וירושלים עיין תהיה, והר הבית לבמות יער במי' (מיכה ג, י"א-יב) רשעים הם אלא שתלו בטחונם במי שאמר והיה העולם... (שבת קלט, א)

ראינו שהתנגדות דיני ישראל כראב"ד למשנה תורה, הרחיקה חלק ניכר מהעם מלכת בדרך הנכונה לפי משנה תורה ויצרה פילוג שגרם לשינת חינוך נוראה שתוארה למעלה והביאה לרדיפות היהודים ולפרעות בעיקר 1391 ו-1492 ותוצאותיהן הנוראות בזמן ובדורות שאחריהן, עד היום. אך לא למדו דיני ישראל מהצרות הרבות שבאו על עמנו בגלל סטייתם מהאמת לא שבו מדרכם הרעה ולא חזרו לשאוף לאמת ולעשות הישר והטוב, כיצד?

נתבונן בקצרה בדיני ישראל שהיו מעורבים במחלוקת על ספרי רמב"ם ותוצאות התנהגותם:

רבי משה בן נחמן (רמב"ן 1194-1270) נולד בספרד ונפטר בארץ ישראל. נמנה בין גדולי רבני ישראל בימי הביניים. נחשב פרשן מקרא, חכם תלמודי, רופא, מקובל ומשורר. אין ספק שהיה איש חכם ובעל ידע רב בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ. אף התווכח עם מומר יהודי בפני מלך ארגון ופמלייתו וזכה לפרס מהמלך על עליונותו על המומר. בתחילת דרכו הגן על רמב"ם בפני רבני דורו שרצו להחרים את ספר המדע כי נאמר בו שמי שמאמין בגשמות הבורא הוא מין. אולם במשך הזמן נעשה תלמידו של ראב"ד ומקובל כמוהו וקיבל את שיטת הקבלה המיסטית המאשרת להעלות כל רעיון פרוע בשמה. והפיץ את שקרי הקבלה ובשמה גילה פנים שלא כהלכה בתורה, כיצד?

בתחילת דרכו, תמך רמב"ן ברמב"ם, אך בהמשכה רצה לפגום בסמכות רמב"ם? כמה מניעים היו לו לכך:

כי רמב"ם קבע שאין ממש בכשפים¹³, באסטרולוגיה¹⁴ ובראיית העתיד על פי מעוף ציפורים¹⁵ וכדומה, נוסף על איסור התורה להשתמש בהם, אך רמב"ן האמין בכולם והשתמש בכולם למרות שידע שהם אסורים כאמור בדברים יח:

¹³ הכשפים המפורסמים בימי הביניים היו הנגרומוסטיה (הוא הקסם השחור), אבל בימינו רואים אנו 'נפלאות' קוסמים הרבה יותר מרשימות ממה שידעו הקוסמים לעשות בימי הביניים, למשל לעבור דרך חומת סין, או להעלים קרון של רכבת. אולם קוסמים אלה, המכבדים את עצמם, ואיגוד הקוסמים האמריקאי מדגישים שכל הנפלאות האלה אינן אלא אחיזת עיניים.

בעתון המדעי המכובד Scientific American כתב James Randi, קוסם מומחה ומרצה בנושאים אלה, מאמר בשם A Sceptically Inquiring Mind בו הוא טוען וגם מוכיח שכל הקסמים הם אחיזת עיניים ובחירי הקוסמים בעולם וגם אגודת הקוסמים האמריקאית, מסכימים עמו. הוא התייחס בבטול לאורי גלר 'מכופף הכפות', המתמר להיות בעל כוחות על אנושיים. אורי גלר תבע את James Randi לדין, אולם חוייב במשפט לשלם ל-James Randi 150.000 דולר! חשוב להוסיף שמעשה המכשף, למרות שהוא רק אחיזת עיניים ולא נעשה על ידי כוחות על אנושיים, כיוון שהרואים את מעשיו מאמינים שנעשו בכוח על אנושי. יש בכך פגיעה באמונתם בבורא אחד שאין עוד מלבדו, ועל הטעיה חמורה זו נאמר בתלמוד: **אמר רבי יוחנן למה נקרא שמן כשפים שמכחישין פמליא של מעלה: (דברים ד) סנהדרין ס"א ב.** במה מכחישים הכשפים פמליא של מעלה? הרי הגדרת אחדות ה' היא ש'אין עוד מלבדו' ואם מאמין אדם שיש כוחות כשפים חוץ מכוח ה', הרי הוא מכחיש את אמונתו ש'אין עוד מלבדו', וכך התייחס רבי חנינא לכשפים: **היא איתתא דהות קא מהדרא למשקל עפרא מתותי כרעיה דרבי חנינא אמר לה אי מסתייעת זילי עבידי אין עוד מלבדו כתיב סנהדרין ס"א ב.** והתרגום: **אותה אישה שניסתה לקחת עפר מתחת רגלי רבי חנינא, אמר לה אם את יכולה עשי כתוב 'אין עוד מלבדו'**

מכאן שהמאמין באחדות הבורא לא מאמין שיש ממש בכשפים ומי שחושש מכשפים מוכיח שאינו מאמין בבורא שאין עוד מלבדו! הטעיה הרואים שיש כוח בכשפים מלבד ה', מחייבת את המכשף מיתה. ואין להתפלל על חומרת עונשו שהרי נקבע בהלכות עבודה זרה ה,א: **המסית אחד מישראל, בין איש בין אישה-- הרי זה נסקל, אף על פי שלא עבד המוסת ולא המסית עבודה זרה: אלא מפני שהורהו לעבוד... מיתתו בסקילה.**

לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש, קוסם קסמים, מעונן ומנחש ומכשף. וחובר חבר ושואל אוב ויידעוני דורש אל המתים. כי תועבת ה' כל עושה אלה ובגלל התועבות האלה ה' א-לוהיך, מוריש אותם מפניך. תמים תהיה עם ה' א-לוהיך.

אך בפרשו פסוקים אלה, ביטל את משמעותם הברורה וכתב בפירושו:

כי המעונן והמכשף אינה תועבה ולא הוריש הכנענים בעבורם, כי כל בני אדם יתאוו לדעת עתידות למו...

בקביעה 'כי המעונן והמכשף אינה תועבה ולא הוריש הכנענים בעבורם', גילה רמב"ן פנים בתורה שלא כהלכה, כי היא נוגדת את הכתוב, את דעת חז"ל בירושלמי, סוטה דף מו, א פרק ט יד וגם בבבלי סוטה דף מח, א, נאמר בשניהם:

וחכמים אומרים הזנות והכשפים כילו את הכל.

14 רמב"ם התייחס לאסטרוולוגיה כשקר של כהני עובדי עבודה זרה לשליטה בהמונים ופסק שהאמון בה וההסתמכות עליה היא עיקר עבודה זרה וכי אינה פסולה רק משום זה, אלא אפשר להוכיח שהיא הבל. באיגרתו בנדון לחכמי מונפליה הסביר זאת והדגיש איך להתייחס לדברי אמוראי יחיד הנוגדים את ההגיון:

...כל דברי החזקים בכוכבים שקר הם אצל כל בעלי המדע. ואני יודע שאפשר שתחפשו ותמצאו דברי יחידים מן החכמים בתלמוד ובמדרשות, שדבריהם מראים שבשעת תולדותיו של אדם יגרמו לו הכוכבים כך וכך. אל יקשה זה בעיניכם... **אין ראוי לאדם להניח דברים של דעת, שכבר נתאמתו בראיות, ויתנער מהם, ויתלה בדברי יחיד מן החכמים שאפשר שנתעלם ממנו דבר, או שיש באותן הדברים רמז...** (אגרות רמב"ם ב תפח, שילת, הוצאת מעלות).

דברי רמב"ם אלה תקפים גם לגבי 'דברי יחידים מן החכמים בתלמוד ובמדרשות, שדבריהם מראים' שיש, כביכול, ממשות **בדעות מוטעות אחרות.** והרי הוכחה פשוטה שסיפק אסטרונום צרפתי בימינו שפרסם מודעה בעתון והציע לתת הורוסקופ חנים לכל מי שישלח את פרטי לידתו. הוא קבל כ-150 תשובות לפניו לכולם שלח הורוסקופ בצרף שאלון, בו בקש להעריך את התאמתו לאדם שנשלח לו. 94% מהמשיבים 90%- מבני משפחותיהם וחבריהם, ענו שהיה אפשר, לפחות, לזהות את האיש לפי ההורוסקופ שקיבל. לכאורה יעילות האסטרוולוגיה מרשימה?! אך האסטרונום שלח לכל המשיבים הורוסקופ זהה! (מתוך ספרו של האסטרונום הדגול קרל סגן 'העולם אחוז השדים').

העובדה שהמאמינים באסטרוולוגיה 'זיהו' אנשים שונים לפי אותו הורוסקופ, מוכיחה שאין ממש בטענת האסטרוולוגים שביכולתם לתאר את האדם לפי מועד לידתו. אכן אפשר לנסח הורוסקופ באופן שניתן יהא, לרוב בני האדם, ביחוד למאמינים באסטרוולוגיה, להזדהות עם האמור בו ולמוצאו הולם אותם. כך, 'מתאים' המאמין באסטרוולוגיה את המציאות לתחזית שבה הוא מאמין. ועוד ראייה שאין ממש בתחזיות אסטרוולוגיות והיא שהורוסקופים שונים חוברו ע"י אסטרוולוגים שונים, לפי נתוני לידה זהים! עובדות אלה, מוכיחות שהאמונה בכוננות הניבוי האסטרוולוגי, מבוססת על דימויות המאמינים בה, שבגלל אמונם אינם יכולים להבחין בהטעיה הברורה. ולמרות שמתרבות ההוכחות שאין באסטרוולוגיה כל תועלת, לא שוכנעו המאמינים בהבל זה. לדעת רמב"ם האסטרוולוגיה היא עיקר עבודה זרה. על מנת להרחיק ממנה, אסרו חז"ל אפילו לצייר כוכבים על לוח, אלא אם כן נועדו ללימוד אסטרונומיה שהיא, כאמור, מדע מפואר. אולם רמב"ן התעלם מהאמור בתורה, בדברי חז"ל ובדברי רמב"ם והשתמש בדמויות אסטרוולוגיות לטיפול: בדמות מזל אריה לרפוי כליה ימינית ובדמות מזל בתולה לרפוי כליה שמאלית. על כך מדווח בתשובות ר' שלמה אבן אדרת (רישב"א, חלק א, סעיף 167 בסופו). בכך עבר רמב"ן ביד רמה על איסור שימוש בעזרי עבודה זרה ומוכח מכך שלא הבין שאין כל יכולת רפוי בדמויות האסטרוולוגיות כמו בכל עבודה זרה.

15 רמב"ן אשר התנגד ללימוד המדעים, האמין באמונות הבל, שיש ממש בהגדת עתידות לפי מעוף הציפור וטען נגד רמב"ם:

... ורבים (הכוונה לרמב"ם) יתחסדו בנחשים לומר שאין בהם אמת כלל כי מי יגיד לעורב ולעגור מה יהיה, ואנחנו לא נוכל להכחיש דברים יתפרסמו לעיני רואים ורבותינו גם יודו בהם כמו שאמרו בשמות רבה כי עוף השמים יוליך את הקול...

בספרו של השופט יעקב בזק 'למעלה מן החושים', בעמ' 64, מובא סיפור מספרו של יוספוס [90א], על 'יכולת' זו, הממחיש כיצד עדות השכל מבטלת אמונות חסרות בסיס במציאות, המסתמכות כביכול 'על דברים יתפרסמו לעיני כל', כפי שטען רמב"ן שהאמין ביכולת זו נגד רמב"ם, נאמר שם:

"ואני אעתיק פה הדברים אשר סיפר (הקטיוס איש אבדירה, חכם וגדול בכשרון המעשה, שעלה לגדולה בחיי אלכסנדר הגדול) על מעשי אחד היהודים במסע המלחמה שראה בעיניו, ואלה הם: "כאשר ירדתי אל הים האדום (ים סוף) יצאו אתנו רוכבים לשלחנו, וביניהם נמצא גם איש יהודי ושמו משולם. והוא אמיץ-לב וכביר כוח, וכל היוונים והלועזים אשר אתנו הודו, כי הוא הטוב שבכל רובי קשת. ולעת אשר נמצאו האנשים הרבים האלה במסע, הביט מנחש אחד במעוף הצפורים וציווה את כל הנוסעים לעמוד על מקומם. והאיש הזה (משולם), שאל אותם למה הם מתמהמהים. וכאשר הראה לו המנחש את הצפור ואמר כי הכל חייבים לעמוד כל העת אשר לא תמוש ממקומה, ואם תפרח הצפור ותשוב על עבר פניה, עליהם ללכת לפני, ואולם אם תעוף לאחור - גם עליהם לשוב לאחור. לא ענה האיש (משולם) דבר, רק הוציא את קשתו ודרך אותה וקלע אל הצפור והמיתה. המנחש ועוד אנשים רבים קצפו עליו מאוד וקללוהו, אך הוא קרא אליהם למה תהלו אומללים? ואחר זאת לקח את הצפור בידו ואמר: הן הצפור הזאת לא ידעה כי עליה להציל את נפשה, ואיך תעוץ לנו עצה נכונה בדבר מסענו? הן אילו יכלה לדעת עתידות לא באה אל המקום הזה בראתה את משולם היהודי, פן יורה חץ וימיתנה!"

הגיון בריא ופשוט, אך מי שמעונין להאמין בדברים אלה, אינו רואה את האמת.

יש מעט מאד אנשים כמו אותו משולם שיועדים לדחות הטעייה בשכלם הישר. והנה ספור נוסף על שימוש בשכל ישר לשלילת הטעיית מתימר להגיד עתידות. לאבא מרי זצ"ל, הציעה מגדת עתידות להגיד את עתידו. הוא הסכים, אך התנה את אמונו ביכולתה להגיד עתיד, ביכולתה לומר את העבר. וביקש שתאמר מה עשה ביום שקדם לבואה. נוכח בקשה צנועה זו, הסתובבה מגדת העתידות על עקבה והלכה לדרכה.

ונוגדת את דעת רמב"ם ודעת כל יתר מפרשי פסוקים אלה. רמב"ן התאווה לדעת את העתיד וחשב שבעזרת כשפים ואסטרולוגיה, האסורים מהתורה, אפשר לדעת את העתיד. וכי תאוות הכל לדעת את העתיד, מכשירה פנייה אליהם למרות הכתוב (ויקרא יט, לא)?

אל תפנו אל האובות ואל היידעונים, אל תבקשו לטומאה בהם...

תאוה משבשת את שיפוט האדם, אפילו עד לקבלת עבודה זרה. בלעם יעץ לבלק למשוך את בני ישראל לעבודת בעל פעור, על ידי זנות עם בנות מדין. ואכן הצליחו בנות מדין בזנותן להכשיל את בני ישראל בעבודה זרה ונפלו מן העם עשרים וארבעה אלף, אפילו זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשימעוני נפל ברישתן והומת.

הצדקת רמב"ן לשימוש בכשפים, באסטרולוגיה ודומיהם:

כי כל בני אדם יתאוו לדעת עתידות למו...

מוזרה מאד, אך הולמת את הטעיות רמב"ן להנאתו, אם תאוות כל בני אדם לדעת עתיד מתירה איסורים משום עבודה זרה, האם יותרו עריות כי כל בני האדם יתאוו לה? הנאה מאיסור היא שוחד המביא את המתאוה להתירו לעצמו, אפילו איסור משום עבודה זרה? על כך אמרו חז"ל (סנהדרין דף סד, א):

אמר רב יהודה אמר רב יודעין היו ישראל בעבודה זרה שאין בה ממש ולא עבדו עבודה זרה, אלא להתיר להם עריות בפרהסיא.

לפי פשט הכתוב ודעת חז"ל, גילה רמב"ן, בפירושו לדברים יח, פנים בתורה שלא כהלכה, עבר הוא עצמו על איסורי תורה בפרהסיא והחטיא את הרבים שהוטעו על ידו לנהוג לפי היתריו. לכן רצה לבטל, את סמכות רמב"ם ופסקי חכמים שבמשנה תורה, שלפיהם נחשב רמב"ן חוטא ומחטיא את הרבים בחוסר יושר ובחוסר התחשבות בנזק שגרם לעם שהטעה ללכת לפיו.

רא"ש רבי אשר בן יחיאל (1250-1327) נחשב מגדולי פרשני התלמוד ובעל השפעה מכרעת על עיצוב ההלכה היהודית. התנגד אף הוא למשנה תורה, ראה באתר על אחריות רא"ש לפורענויות שבאו לעולם ועלינו. הוא התנגד ללימוד מדעים וחתם על חרם רשב"א (2) על הלומד מדעים לפני גיל 25, שהזיק לו ולכל הנוהגים לפיו, מאז ועד היום. הכריז שאין לבטל את פסקי חכמי התלמוד, אך הוא עצמו ביטלם בפרהסיא, למשל בהתירו לעצמו להנות מהתורה בניגוד לפסקי התנאים והאמוראים, ובהכשירו עירוב רשות הרבים בצורות הפתח, בניגוד לפסק חכמי התלמוד שכל מחיצה שרב בה הפרוץ על העומד אינה מחיצה וגרם למאות אלפים לחלל כל שבת מהתורה מאז ועד היום. ראה באתר על 'עירוב בחוט'.

רא"ש שאף לבלעדיות בפסיקת הלכה. לכן ביטל את ערך ספרי כל הפוסקים שקדמוהו לרבות רי"ף ומשנה תורה וביזה את רמב"ם. החדיר לפסיקת ההלכה עקרון פסיקה של פילוסוף קתולי, זר לתורת ישראל שכינהו 'הלכתא כבתראי', לתת רושם שמקורו בחכמי התלמוד, שבעזרתו ביטל אמינות תוקף הלכות שנפסקו לפניו וגרם נזק לא ישוער למסורת התורה שבעל פה. נוסף לכל אלה היה רודן אכזר שפסק גם עונשים גופניים ארזרים בניגוד להלכה. ראה על כל אלה פירוט והוכחות באתר במאמר על רא"ש ונזקיו החמורים להלכה היהודית!

מנחם המאירי (1249-1316), אחד מגדולי מפרשי התלמוד, בן דורו של רא"ש ובן גילו נולד וחי בספרד, חכם בתורה ובמדע, ישר, צנוע ואמיץ, למד מדעים והתנגד לחרם רשב"א, על לומד מדעים לפני גיל 25 ש'. המאירי עלה על רא"ש לאין ערוך ביושרו, בצניעותו, בהכרת המציאות ובהבנת דעת חז"ל, כמוכח מהשוואת פירושו לתלמוד לפירוש רא"ש לתלמוד. על משנה תורה לרמב"ם, כתב מנחם המאירי בהקדמה לספרו 'בית הבחירה':

...עד שיודע הכל הלכות בשלמות, חבור כולל ושלם עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע, לפניו לא היה כן מחבורי הגאונים והרבנים מסדר כל הענינים בחכמת התלמוד, איש על דגלו בסדור מתוקן ושלם כמוהו, ואחריו לא יהיה כן...

ר' אבא מארי בר' משה הירחי פנה למאירי וביקשו להצטרף למלחמה נגד לימוד מדעים ולעורר שוב את הפולמוס נגד לימודים אלה. אך דחה אותו המאירי בזעם ובין השאר כתב לו:

רבים עוררו חנית שכלך והניעו כוונתך עם כוונת אדוננו ר' שלמה בן אדרת (רשב"א) לבטל עניין החכמה ולגרשה מהסתפח בנחלתנו. והוסיפו על דבריהם פשע לאמר, כי מיום התפשט החכמה בארץ בטלה חסידות ויראת חטא עד שלא נמצא אחד מיודעיה ירא את ה' מנעוריו. אכן יש ה' במקום הזה ואתה ידעת. באמת החכמה יקרה בעינינו ורבת התועלת בפרטיה ובכלליה בכל מה שחיברו בה חכמי ישראל... ולא נניח ספר מלא כמה מרגליות בשביל דבר אחד או שניים או שלושה... כבוד גדול לאומה בהימצא בתוכנו קצת בני אדם, ואם הם מעט, שלמים בחכמה עד שלא ימצאו כל בני ישראל עמנו משוללים ממנה עד שיאמרו רק עם פתי וסכל, תחת אומרם רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה. ואם פעם ופעמיים יכשל האחד בעיונו, הוא בעונו יהיה נכרת ונצמת, והחכמה למה תומת? הננעלו שערי הפרדס בצאת ממנו אלישע בן אבויה מפסג ויורד יוצא והורס?... מפני ששוטה זה עשה שלא כהוגן, אנו נאבד אמונתנו...

כאן התייחס המאירי לרשב"א: "אדוננו שלמה בן אדרת..." למרות שהמאירי עלה בהרבה על רשב"א. נראה שהיתה אז רודנות דתית של גדולי הדיינים בדור שהדוגמה הבולטת ביותר היתה רודנות רא"ש שמתוארת במאמר על רא"ש באתר. שכתובתו בראש מאמר זה, והוכיח המאירי את מתנגדי לימוד המדעים, שהוסיפו על דבריהם פשע בהכריזם:

כי מיום התפשט החכמה בארץ בטלה חסידות ויראת חטא עד שלא נמצא אחד מיודעיה ירא את ה' מנעוריו.

קביעה זו הייתה הוצאת שם רע על לומדי המדעים שהמאירי הגיב עליה, במכתבו לאבא מארי באיפוק: 'אכן יש ה' במקום הזה ואתה ידעת', כלומר ביודעים ובשקר טענתם שאין יראת ה' בין לומדי מדעים. והוכיח את אבא מארי, שהתכווין בטענות שווא לעורר מחדש את המחלוקת, דוגמת "התגר הראשון אשר ידענו ושמענו בהגיע הנה ספרי הרב מורה צדק (הרמב"ם), אשר מי שיער הנזק והצער והבושת אשר יצאו משם".

מכריזי החרם על לומדי מדעים בגיל צעיר, לא התכוונו להגן על לומדיהם, אלא על כבודם ומעמדם הם, על שחסרו ידע חיוני זה והרגישו בחסרונו, כמו רא"ש שלא הבין הלכות כלאיים מחוסר ידע בהנדסה ויש להניח שמחוסר ידע זה, לא הבין הרבה הלכות אחרות כפי שכתב ר' משה סופר (חת"ס) שלמד מתימטיקה ומדעים:

כי כל החוכמות הן רקחות... לתורה והם פתחים ושערים לה. ומי שאין לו ידיעה בנתוח לא ידע הלכות טריפות על בוריה, וחכמת השיעור וג'מטריה (=גאומטריה), לעירובין וסוכה וחלוקת הארץ וכדומה...

רב יוסף קארו נולד בספרד בשנת 1488 ונפטר בצפת בשנת 1575. הוא התפרסם בעיקר על פירושו למשנה תורה לרמב"ם, שקרא כסף משנה (כס"מ), רה ועל חיבור ספר הלכות בשם שולחן ערוך, המבוסס במידה רבה על משנה תורה לרמב"ם, אך, לנוחיותו, חולק על הלכות תנאים ואמוראים שהביא רמב"ם במשנה תורה.

מה הביא את רב קארו לפרש את משנה תורה שלא היה זקוק לכל פירוש, כפי שכתב הרב מנחם המאירי (1316-1249), מגדולי מפרשי התלמוד, שעלה על ראב"ד 1119-1198, על רמב"ן 1194-1270, על רא"ש 1250-1327 ועל רב יוסף קארו, ביושר, בהבנת התורה, את המדעים ואת דעת חז"ל ורמב"ם.

ר"י קארו ביקש להיות רבן של כל ישראל, כדי שיבחרו בו דייני ישראל, התיר להם את איסור התנאים והאמוראים החמור, להם להנות מהתורה, שלא בשכר הבטלה בלבד, בטענה שההיתר 'יגדיל תורה ויאדירה'. הייתה זו טענת שווא. ההיתר גרם לחילול ה', ביזוי התורה וכיבוי מאור הדת על ידי הנוהגים לפיו, לבסוף אף ליסטמו הנהנים באיסור מהתורה, את הבריות כפי שתארו רמב"ם ומהר"ל מפראג. כל זאת יכול היה לצפות ר"י קארו. גם אם האמין בכנות שההיתר 'יגדיל תורה ויאדיר', אסור היה לו להתיר את איסור חכמים ואסור היה לדייני ישראל לאמץ היתר מחטיא זה. לא הגדלת כבוד התורה הנחתה אותו בהיתר זה, אלא הרצון למצוא חן בעיני דייני דורו כדי להבחר לרבן של כל ישראל, ראה ר' יוסף קארו, באתר.

הצנעת חסרונות חמורים של גדולי ישראל, היתה בעבר כנ"ל ועודנה נפוצה, כיצד התנהגות רוב דייני ישראל בשואה גרמה ל

עוד, איינשטיין הזהיר את היהודים, שספר היטלר 'מלחמת', הוא תוכנית מבצעית להשמדת היהודים. גם ז'בוטיסקי ב-1938 הזהיר את יהודי פולניה שהיטלר מתכוון להשמידם, אך לא קיבלו את דברם וביזוהו. אך חמור ביותר שהתעלמו מהסכנה המתקרבת מי שנחשבים גדולי ישראל ואף מנעו את קהילותיהם מעלות לארץ, או לצאת מאירופה. בספר 'מכתב מאליהו', כרך א עמ' 77 - 75 של רב דסלר, שנחשב אחד מגדולי אנשי המוסר של דור השואה, יש מכתב בו הוא שולל את האפשרות שטעו גאוני ישראל שהתנגדו לעליית יהודים לארץ לפני השואה, כי 'בלי ספק בכל משפטיהם ופסקי דיניהם ה' ניצב בעדת א-ל'. ועוד טען ש'שכינה שורה במעשה ידיהם (של גאוני ישראל) וכי רוח הקודש שרתה בחבורתם' ומנעה מהם לטעות.

אדם ישר לא יכול לאמר דבר כזה, נוכח העובדה שהנשארים באירופה בהוראת רבניהם אבדו, בעוד אלה שלא נשמעו להוראות רבניהם ויצאו מאירופה, ניצלו. נראה שכדי להגן על פשעי דייני ישראל במקום להכיר בהם ולהכריז על הצורך בתשובה, מותר גם לשקר.

סביר שגם ההסטוריונים ומביאי דברי הלכה, בשם ראב"ד, רמב"ן, רא"ש ור"י קארו, ידעו לפחות חלק מן האמת עליהם ולא גילוה לציבור, אלא הסתירוה וגידלו אישים אלה בספרי ההיסטוריה והאנציקלופדיה שלהם, למרות שידעו שלא היה ראוי לגדלם כי לנוחיותם ולפרסום עצמם הטעו דייני ישראל את העם וגרמו לאובדן מאות אלפים בשואה. ולעורכי ספרי ההיסטוריה היה חשוב למכור יורת ככל האפשר, לכן שינו לטובה את תאור דייני ישראל שגרמו לצרות הרבות שעברו עלינו. כקביעת רבי יוסי בן אלישע. כדי לקדם את מכירת הספרים, כי שיבחו בהם דיינים שהתירו את הנוח, למרות שהוא אסור. למשל התאור החיובי המהלל את ראב"ד באינציקלופדיה לגדולי ישראל בעריכת דר מרגליות, כנ"ל.

וזאת, למרות שלפי ההלכה, אסור ללמוד מדיינים כראב"ד, שכך נפסק בתלמוד והובא בהלכות תלמוד תורה ד, ב במשנה תורה.

וכן הרב שאינו הולך בדרך טובה--אף על פי שחכם גדול הוא, וכל העם צריכין לו--אין מתלמדין ממנו, עד שיחזור למוטב: שנאמר "כי שפתי כוהן ישמרו דעת, ותורה יבקשו מפיהו: כי מלאך ה' צבאות, הוא" (מלאכי ב, ז). אמרו חכמים, אם דומה הרב למלאך ה' צבאות, תורה יבקשו מפיהו; ואם לאו, אל יבקשו תורה מפיהו.

ראינו שמחקו דיווח אמת, בדברי רב רבינוביץ, על מניעים פסולים של ראב"ד לחלוק על רמב"ם כנ"ל וכדי בזיון וקצף.

מה הביא את דייני ישראל והעם בימי הביניים לשפל רוחני כה עמוק, עד אימוץ הקבלה המיסטית - אלילית הכופרת באחדות הבורא, שהמציא ראב"ד לגידול שמו.

פרנסת היהודים באירופה בימי הביניים היתה קשה. כי נאסר עליהם לעסוק במקצועות רבים. לכן אפשר להבין, אך לא להצדיק את דייני ישראל שהתירו לעצמם לקבל מהקהל שכר על הוראת תורה שבעל פה ועל דיינות, שאינו רק כשכר שהפסידו בזמן ההוראה, או הדין, בגלל ביטולם מהמלאכה המפרנסת אותם. הם נהגו ככמרים קתולים למרות איסור חכמים החמור להנות מהתורה (בכרת, אבות ד, ז) וכמו הכמרים שלא עבדו וביזו רב המתפרנס מיגיעו, הטילו דייני ישראל את פרנסתם על קהל המאמינים ואף הם ביזו רב שעבד לפרנסתו, שכך כתב רב משה פיינשטיין באגרות משה על יורה דעה ב, קטז:

ואף אם לדינא הלכה כרמב"ם, הסכימו חכמי הדורות משום עת לעשות לה' הפרו תורתך, שאילו לא היתה פרנסת הלומדים והמלמדים מצויה, לא היו יכולים לטרוח בתורה כראוי והיתה התורה משתכח מיישראל, ובהיותה מצויה יוכלו לעסוק ויגדיל תורה ויאדיר. והוא לשון הכס"מ בפ"ג מהלכות ת"ת ה"י בסופו. וכן הביא מהמהרש"ל שכתב: ואמת שאם לא כן, כבר היתה בטלה תורה מיישראל כי א"א לכל אדם לעסוק בתורה ולהחכים בה וגם להתפרנס ממעשה ידיו. ומסיק יותר דעוון הוא בידו אם לא יקבל מאחרים אפילו יודע חכמה ומלאכה שיוכל ליגע בה ולהרויח כדי לפרנס את ביתו בוז יבוזו לו באהבת התורה ולומדיה כי א"א שיבטל מלמודו עיי"ש. ולכן הוא דין ברור ופשוט שנתקבל בכל הדורות אם מדינא אם מתקנה דעת לעשות לה' הפרו תורתך שמותר לעסוק בתורה ולהתפרנס מקבלת פרס או ממה שהוא מלמד תורה לאחרים או שהוא רב ומורה הוראה, ואין להמנע מזה אפילו ממדת חסידות. ואני אומר כי אלו המתחסדים מצד שיטת הרמב"ם הוא בעצת היצר הרע, כדי שיפסיק מלמוד ויעסוק במלאכה ובמסחר וכדומה, עד שלבסוף הם שוכחים אף המקצת שכבר למדו ואינו מניחם לקבוע זמן לת"ת, כי אם הראשונים כמלאכים אמרו שא"א לעסוק בתורה ולהחכים בה כשיעשה מלאכה להתפרנס ממעשה ידיו, כ"ש בדורנו דור יתמא דיתמי וגם אין לנו הנשים הצדקניות שירצו לסבול עוני ודחקות כבדורותם, שודאי א"א לשום אדם להתגאות ולאמר שהוא יכול לעשות מלאכה ולהחכים בתורה'.

וכדי בזיון וקצף!

דיינים כמהרש"ל, לא רק התירו להנות מהתורה, אלא בזו לרב, או לדיין שהתפרנס מיגיעו, והיללו את המתפרנס מצדקה כעושה מצווה גדולה! אולם המהר"ל, שחי בזמן מהרש"ל ויש אומרים שהיה תלמידו חלק עליו נחרצות, כנ"ל וראוי לחזור על דבריו:

שהדבר שהוא **כבוד התורה והוא כבוד המקום והוא גורם לאהוב השי"ת, כאשר אין תלמיד חכם צריך לבני אדם...** ודבר זה (שתלמיד חכם צריך לבני אדם) **גורם בעוונותינו בטול כבוד התורה, שאם לא היו הלומדים מתפרנסים מהם היתה התורה מתעלה מעלה מעלה, גם היו מוכיחים את הצבור כי אשמת הצבור בראשם ולא היו נושאים פנים, אך עתה כיון שצריכים להם, כל רב קנה אדון לעצמו ולכך אמר שמעיה אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות.** ע"כ מהמהר"ל. (הסוגרים שלי. א.ל.)

אך רב משה פיינשטיין קיבל דברי מהרש"ל וכללם בטיעונו. אכן הגדיל רב פיינשטיין שקיבל את דעת מהרש"ל. ולמרות שהכיר את המציאות שתארה מהר"ל, טען, כמו כס"מ, ש'הסכימו חכמי הדורות משום עת לעשות לה' הפרו תורתך', להתיר הנאה מהתורה וקבע בהתעלמות מהמציאות 'אלו המתחסדים מצד שיטת הרמב"ם הוא בעצת היצר הרע, כדי שיפסיק מללמוד ויעסוק במלאכה ובמסחר וכדומה, עד שלבסוף הם שוכחים אף המקצת שכבר למדו'. והתעלם גם הוא מדעת חז"ל ששבחו את המתפרנס ממעשה ידיו, כנ"ל.

וגם ממצאות ימינו התעלם רב פיינשטיין, ואפילו מהעובדה שהוכח שיכול כל אדם ללמוד תורה, להגיע לגדולה אמיתית בלא להתפרנס מהצדקה, אלא ממעשה ידיו ואף ליותר מהמתפרנס מהצדקה. ואין ספק שידע שנמצאו רבנים שנפשמם נקעה מהתלות בצבור, שגורמת בזיון התורה ובזיונם הם, ובחרו להתפרנס מיגיע כפיהם, וכמו חז"ל הגדילו את התורה והאדיריה אחד מהם היה חתנו הרב פרופסור טנדלר, וזכו ל'כל כבוד וטובה שבעולם שזוכה המתפרנס ממעשה ידיו. אשרנו שבדור שרב פיינשטיין כינהו 'דור יתמא דיתמי' שאין לנו הנשים הצדקניות שירצו לסבול עוני ודחקות כבדורותם', הולך וגדל מספר הרבנים שמכירים בגדולת רמב"ם וביושרו ונוהגים לפי פסיקתו ואינם נהנים מן הצבור. מהם שלמדו רפואה, אחרים מרצים למשפטים, למתימטיקה ולפיסיקה ועוד, שמקדשים את ה', מעלים כבוד התורה ומקרבים את הבריות אליה. לא בוז יבוזו להם, אלא כבוד רב יכבדום! ראה באתר 'רק שכר הבטלה הניכר, מותר לרב או לדיין'.

דייני ישראל באירופה גבו כסף גם על שירותים דתיים שכללו ברכות, טיפול מיסטי בחולים, עלוי נשמות מתים, הגדת עתידות לפי הכוכבים, לפי כשפים ו/או מעוף ציפורים והבלי עבודה זרה אחרים.

לפי התנאים והאמורים, פסק רמב"ם בהלכות תלמוד תורה ג, ט [י] - ג, י:

ט. כל המשים על ליבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה, ויתפרנס מן הצדקה--הרי זה חילל את השם, וביזה את התורה, וכיבה מאור הדת, וגרם רעה לעצמו, ונטל חייו מן העולם הבא: לפי שאסור ליהנות בדברי תורה, בעולם הזה.

י. אמרו חכמים, כל הנהנה מדברי תורה נטל חייו מן העולם. ועוד ציוו ואמרו, לא תעשם עטרה להתגדל בהם, ולא קורדום לחפור בהם. ועוד ציוו ואמרו, אהוב את המלאכה, ושנא את הרבנות. וכל תורה שאין עימה מלאכה, סופה בטילה; וסוף אדם זה, שיהא מלסטם את הבריות.

ראה עוד באתר 'אל תעשה קרדום לחפור בו'.

ונחזור כאן על האמור למעלה שקבלת הנאה אסורה מהתורה, היא שוחד, שנאמר בו:

ושוחד לא תיקח: כי השוחד יעוור פיקחים ויסלף דברי צדיקים. (שמות כג, ח)

ופרשו חכמים בתלמוד במסכת כתובות קה, א-ב:

אפילו חכם גדול ולוקח שוחד, אינו נפטר מן העולם בלא סמיות הלב (עיוורן החשיבה). ויסלף דברי צדיקים: אפילו צדיק גמור ולוקח שוחד אינו נפטר מן העולם בלא טירוף דעת'.

והסביר את דבריהם המהר"ל:

יעור עיני חכמים - שלא תעלה על דעתו הסברה הנכונה.

ויסלף דברי צדיקים - שאפילו יעוררהו על הדברים הצודקים, יסלפם.

לדיינים שקיבלו שכר, שאינו שכר הבטלה בלבד, על דיינות ועל הוראת תורה שבע"פ, שאסרו חכמים, גרם להם השכר האסור לשאת פנים לנותני שכרם ונחשב להם לשוחד 'המעוור פיקחים ומסלף דברי צדיקים'. עיוורון החשיבה וטירוף

הדעת, הביאום לאסור על עצמם את לימוד המדעים, שדרוש להבנת התורה ולהבנת המציאות. לכן, לא ידעו להבחין בין מציאות לבין אמונות אליליות של הכמרים והקבלה המסטית שכולן הבל: כשפים אסטרולוגיה הגדת עתידות לפי מעוף ציפור וכדומה אימצו הבלים כאמיתות ולמרות שרמב"ם העירם, בספר המדע ובמורה נבוכים, על הדברים הצודקים, סילפום והתדרדרו לשפל רוחני שהביאם לאמץ את הקבלה המיסטית והגיעו עד לאמונה בגשמות הבורא, שחמורה מעבודה זרה.

למרות שידעו רוב דייני ישראל שצדק רמב"ם בהבנת התורה ופסקי החכמים, בגלל השוחד שעיוור עיני חכמים וסלף דברי צדיקים, קבעו לנוחיותם: בניגוד לפסיקות רמב"ם המכונות! ולכן נמשכות הצרות.

כמו ראב"ד. היה גם רא"ש, בזמנו מתנגד ארסי לרמב"ם, מתוך קינאה בגדולתו. הוא חלק על רמב"ם ואף ביזהו. נזקי לתורה שבעל פה לא פחות חמורים מנזקי ראב"ד, כיצד?

בערמומיות החדיר לפסיקה ההלכתית עקרון קתולי, שכינהו 'הלכתא כבתראי', בלשון ארמית, כדי שישמע מונח תלמודי. עקרון זר זה, קובע שאמנם החכמים הקדמונים היו ענקים והבאים אחריהם ננסים, אך כיוון שהננסים 'ושבים על כתפי הענקים, הם רואים טוב מהם' ולכן הלכה כאחרונים בלא קשר להגיון דברי הראשונים או האחרונים. וזה אבסורד, ראה באתר מאמר 'הלכתא כבתראי, הכלל, מקורו, יישומו בהלכה ותוצאותיו'. וכן 'הלכתא כבתראי מקורה ומי החדירה...' מאמר הרבה יותר גדול.

בעקרון זה איפשר רא"ש לעצמו לבטל דברי כל חכם שקדם לו ואת דברי רמב"ם בפרט. ולמרות שעקרון זה אינו תקף (נספח ה) בקביעת הלכות, אימצוהו המקובלים ולפיו סתרו הלכות חז"ל, החדירו הלכות ממקורות זרים, דעות ואמונות זרות לנו ומהרסות את האמונה ביחוד ה', ועשאון, כאילו הן עקרי יהדות, ראה באתר 'רא"ש'.

סיכום כללי:

הקבלה בימי הביניים החלה על ידי ראב"ד בטענה שאליהו הנביא התגלה אל אביו דוד ואילו ומסר להם את כל סודותיה. הכרזה זו, דמיונית בלשון מיעוט, נועדה להגדיל את הסמכות ההלכתית של ראב"ד על זו של רמב"ם, כי מאמציו להשיג עליונות הלכתית בהשגותיו על הלכות משנה תורה רמב"ם, נכשלו, כי לא צדקו, גם כשטען שרוח הקודש אישרה פסק שלו, נגד רי"ף ורמב"ם כנ"ל. לכן יצא בהכרזה שאליהו הנביא מסר לו את כל סודות הקבלה. אך, ברור שלא התגלה אליהו למי שהשיג, בידועין, על הלכות משנה תורה נכונות וטען שרוח הקודש אישרה את פסקו והטעה את העם ההולכים לפיו.

דייני ישראל היו בשפל רוחני, כי שוחד הנאתם מהתורה ומאיסורי עבודה זרה כמו, כשפים, אסטרולוגיה ודומיהם שהטעו בהם את ההמון הנבער, לחשוב שיש להם כוחות על אנושיים ופגעו באמונתם התמימה ביחוד ה', שאין עוד מלבדו! לכן העדיפו את פסקי מתנגדי רמב"ם כראב"ד, והמקובלים, שהתירו להם הנאה מהתורה ומעזרי עבודה זרה שאסר רמב"ם לפי פסקי חז"ל. הנאת דייני ישראל מאיסורים אלה, פעלה עליהם כשוחד שמעוור פקחים ומסלף דברי צדיקים וגורם סמיות הלב וטירוף הדעת. לכן אימצו מקבלי שוחד ההנאה מדברי תורה שלא בשכר הבטלה את 'סודות הקבלה', למרות שכללו אמונה בגשמות הבורא ובריבוי רשויות כמפורט בספר הבהיר ואת ספר הזוהר, המלא אמונות הבל אליליות וכפירה בסמכות ההלכתית של חז"ל.

תלמידי ראב"ד, במיוחד רמב"ן ותלמידי תלמידיו, אספו מחשבות דמיוניות ואליליות של ראב"ד ושל הכמרים שסביבם, פיתחון והעניקו להן קדושה. וכך תוך כמאה שנה נוצר ונאסף חומר דמיוני, אלילי רב ששימש את די לאון וציוותו לכתוב את ספר הזוהר, שייחסוהו בשקר לרשב"י, כמו שייחסו קודמיו את ספר הבהיר לר' נחוניא בן הקנה וכמו שייחס ראב"ד את 'סודות הקבלה' שמסר לתלמידיו, לאליהו.

את מקור ספר הזוהר, אפשר ליחס לראב"ד, בשיתוף תלמידיו ותלמידי תלמידיו(6).

בספרו המעולה של פרופ' ישראל מ. תא-שמע: \הנגלה שבנסתר, לחקר שקיעי ההלכה בספר הזוהר

מוכח שבספר הזוהר שוקעו הלכות שחידשו המקובלים יונה גירונדי, רשב"א וריטב"א (1250 - 1330). וכן ציטוטים מדוייקים רבים מפירוש רמב"ן לתורה.

מה הנזקים שהביאו המקובלים לעם ישראל ולתורת ישראל?

א. ערעור האמונה בייחוד ה', כיצד? ממש על ידי ריבוי רשויות (ספר הבהיר). על הקביעה שיש ממש בכשפים, באמונה בגשמות הבורא, באסטרונומיה, בכוחות שדים ורוחות רעות, שליחת השעיר לעזאזל לסטן והקטרות ללבנה, ערערו המקובלים את אמונת העם באחדות הבורא שאין עוד מלבדו.

ב. ביטול הלכות התורה בטיעוני שווא למשל, איסור הנחת תפילין במועד, הקביעה שצדיקים במותם לא מטמאים, אך הם מטמאים כמו רשעים. ביטול הלכות התנאים והאמוראים, שמחייבות את כל ישראל, למשל ביטול איסור עשיית התורה קרדום לחפור בו. המצאת איסורים וחצוות, למשל חיוב נטילת ידיים בברכה בבוקר ורחיצת ידיים ביציאה מבית קברות, תוספות לברכות ולתפילה בניגוד להלכה, למשל, ליחיד הוספת שלוש תיבות 'א-ל מלך נאמן' לפני קריאת שמע, כדי להשלים את מספר תיבות בקריאת שמע לרמ"ח כמספר אברי האדם, ולציבור אמירה פעמיים 'ה' א-לוהיכם אמת' בסוף קריאת השלשים רמ"ח. בשני המקרים הן הזכרות שם שמיים לבטלה שחומרן כשבועה לבטלה (הלכות ברכות א, טו). החדרת הפיוט 'א-ל אדון על כל המעשים' לברכות קריאת שמע, שזה שינוי נוסח הברכה ממטבע שטבעו חכמים מצריך לחזור על הברכה (הלכות קריאת שמע א, ו) וכל זאת מדימיון המקובלים. כל אלה נוגדים הלכות חכמים, בלתי הגיוני והם רק מעט משינויי המקובלים ושיבושיהם.

ג. התנגדות לפסקי רמב"ם לפי חז"ל.

ד. בהמצאת הלכות חסרות כל בסיס הלכתי, על סמך אמירה סתמית של ילד וכדומה: המצאת הושענא רבא כזמן גמר חתימה, ברכה לבטלה על נטילת ידיים בקימה בבוקר, הצרכת נטילה שלוש פעמים. נטילת ידי כהנים באמצע התפילה, הרמת יד ימין בברכת כהנים, עין הרע והגנה ממנה. בספר חסידים כתוב שהוצאת זרע לבטלה, זו העבירה החמורה ביותר בתורה, אך אם רואה אדם שהוא עלול להכשל באשתו נידה, מוטב שיוציא זרע לבטלה. אך היכן ההגיון?

על המסתמכים לא על הקבלה ההלכתית, אמר רמב"ם (הלכות פרה אדומה):

אלו הזדים שמורים מהעולה על רוחם לא מן הקבלה (ההלכתית)

והוסיף מהר"ל בספרו נתיבות עולם, בנתיב העבודה פרק יב, שקבלת הלכה מהקבלה בניגוד לתלמוד, אופיינית למי 'אשר אינם בעלי תורה'.

ה. שנוי התלמוד ומשנה תורה ושיבוש ההלכות לגבי >טיפול בחולה שיש בו סכנה בשבת< על ידי כל הפוסקים, וכן החדרת מושג של 'פחות מכשעור'

דוגמאות לשיבוש פסקי חז"ל:

היתר הנייה מהתורה, היתר חביות יין שנתערבה בהן חבית יין נסך ושיבוש דיני תערובת יין נסך, איסור אבסורדי של מאכל שנתערב בו בפסח כל שהוא חמץ, החדירו לתוספתא, לירושלמי, לבבלי ולמשנה תורה שביום טוב, 'אין הסומה יוצא במקלו (הערה ימטב ה, ג) ולא הרועה בתורמלו. ואין יוצאין בכיסא אחד האיש ואחד האישה, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול; (הער ימטב ה, ג) ואיש שהיו רבים צריכין לו, יוצאין בכיסא אחריו, ומוציאין אותו על הכתף, אפילו באפריון. קבעו שברכת מזון לנשים אינה מהתורה ועברו על לא תגרע, שינו את התלמוד וקבעו שיש טענת דמים, אך אין טענת פתח פתוח, למרות שברור שהמצב הפוך. אסרו התחלת ספירת שבעה נקיים לפני עבור חמישה ימים מתחילת הווסת גם אם הדימום נמשך פחות מחמישה ימים וגרמו לקשיים בחיי אישות ובקיום מצוות פריה ורביה, אסרו "דם מכה" >, הוסיפו בדיקת פנמית להפסק טהרה כתוצאה משיבוש נוסח משנה תורה שרשב"א לא הבחין בו, איסור יחסי אישות משום זרע לבטלה לפי הקתולים והפרעת חיי אישות, איסור הפסקת הריונות לפי הקתולים. רוחות רעות: בבקר, בבית הקברות, בבית הכיסא, נטילות ידיים מיותרות בעוד הנטילות הדרושות נעשות לא כהלכה! שנויים בתפילה ובקדושה, התרוממות על קצות האצבעות בקדושה, נטילה בכלי מחוץ לשרותים אחרי כל התפנות. נטילה 3 פעמים על כל יד בלי הקפדה שלא יחזרו מיים מהזרוע ליד. אישה הרה שדורכת על ציפורן תפיל. חרם רבנו גרשום על איש שניה, יציאת השבת לפי רבנו תם (דוגמאות למקומות שלא הבין את התלמוד), תוספות בגלל גימטריאות. אל מלך נאמן, ה' אלוהיכם אמת פעמיים. ויהי ערב ויהי בוקר ים השישי... אסור לכלה לקיים חסי אישות עד ערב שבת.

שיבוש נוסח ברכות המצוות, ברכות לבטלה, כל הלל בראש חודש, על מקרא מגילת קהלת ואיכה, שם שמיים לבלה בהוספת 'א-ל מלך נאמן' לקריאת שמע בלילה וחזרה על 'ה' א-לוקיכם אמת'. חזרת שליח ציבור על תפילת שמוה עשרה ללא צורך,

איסור נישואין בעומר,

חרם על הלומד מדעים לפני גיל 25! דגנרטים שלא ידעו שקטניות אינן חמץ.

איסור הנחת תפילין במועד ובמוסף ראש חודש
איסור תערובת חמץ בפסח בשאינו מינו בכל שהוא

החמרות באבלות על החורבן בלא נכונות לבנות את הארץ מחדש.

בעיני מין היתה פריצות יתר בזמן רב פרנק אך גם היום יש למקובלים המלצות לא קבילות למשל:

(ב5- באוגוסט 2007) סיפר לי רב דניאל שאמש היה אצלו זוג נשואים 22 ש עם ארבעה ילדים. הבעל בן 45 ש, החליט שהאישה לא מוצאת יותר חן בעיניו והוא רוצה לעזוב את הבית, התברר שנתן עיניו באחרת. הדיון נמשך כשעתיים וחצי האיש פנה לכמה מקובלים שעודדו אותו בדרך נלוזה זו. רב דניאל ניסה להסביר לו שבחיים יש הרבה תמורות. הוא יודע שיש לו היום בית ומשפחה טובה, אך אם יעזוב, אינו יכול לדעת לאן יגיע.

(סיפרתי לרב דניאל על הרב שפירא (אולי לא לעהזכיר שם) משיבת **המקובלים** שער השמיים, שממליץ לקיים יחסים כמה שיותר ומוכן באמצע הלילה לשכנע בטלפון אישה שלא רוצה לקיים יחסים להענות לבעלה).

- (6) ואלה דברי הר' יחיה בן שלמה אלקאפח, בהקדמה לספרו מלחמות ה', נגד הזוהר.

...מחבר הזהר אשר אסף בחופניו דעות הפלוסופיא הקדומה עובדי האלילים תמונות וכוחות נעלמים אשר בדו מלבם. ומחבר הזהר תפס דעותיהם וחשב להכניסם באמונת תורתנו הקדושה, וקרא את שמו בשם רשב"י התנא בשקר ואמר שנגלה לו הקב"ה הנקרא אצלו עתיקא קדישא וגילה לו רזין טמירין ותלה נבואתו ורעיונותיו ברשב"י התנא ע"ה. ועשה חבורו הזהר ואמר שהעליונים הסכימו לחבורו ולפי שראה הפילוסוף הזה כי המשנה ושני התלמודים ומדרשי חז"ל עומדים נגדו באמונת אחדותו ית', לכן חשב לפסלן ובזה ולעג להם ולכל העוסקים בהם, וכינה אותם בשמות של זלזול ופחיתות, כאשר יראה המעיין בפניהם! והבטיח שלא יזכו ישראל לגאולה עד אשר ישובו מדרכם לעסוק במשנה ובתלמוד. רק יעסקו בתורתו החדשה... ובפרשת בלק דף קצ"א מיחס עבודתינו ותפלותינו לאל זר קצר אפים (זעיר אנפין) אשר לא עשה את השמים ואת הארץ. וקורא הוא לעצבים הללו בשם ה' אלוהינו... (מתוך ההקדמה לספר מלחמות ה' לר' יחיה בן שלמה אלקאפח).

וחשוב ראות גם את ערך הזוהר באינציקלופדיה העברית.

ובעיקר את ספרו החשוב של פרופ' תא-שמע 'הנגלה שבניסתר' שמוכיח מעבר לכל ספק סביר שהזוהר נכתב בימי הביניים.

נספח א:

את הדברים הבאים על תגובת הרבנים למשנה תורה, כתב בחיי רמב"ם, רב ששת בן יצחק בנבנישתי לחכמי לונל.

...בהיותי באנדלוס אחרי שהגיע החבור הנקרא: "משנה תורה" אליהם, שמעתי אחד הרבנים משופטיהם - איני רוצה להזכיר שמו - היה מגמגם ואומר: "מה ידע זה ולא נדע? ואחרי שאינו מביא ראיות מדברי חכמי התלמוד לדבריו - מי ישמע אליו? הלא טוב לנו בתלמוד ובהלכות (של אלפסי) ומה לנו ספריו? ..." וכן עוד כהנה וכהנה. ואני ידעתי והבינותי מאז (כנראה צ"ל מאד) לבבו: כי לפני הגיע חבור "משנה תורה" לארצות ספרד היתה קריאת ההלכות (של אלפסי) וכל שכן התלמוד נפלא ונשגב בעיני יושביה, כי לא הבינו אותם והשופת הוא היה דן יחידי כרצונו ואין חולק עליו - כי לא היו יודעים אנה נוטה הדין, וכולם היו צריכים וזקוקים להוראותיו. ועתה בראותם את י"ד ספרי החיבור

והתבוננו בו כל יודעי לשון הקודש ויחלו לחזות בנועם סדר המצוות והכתוב בספר "המדע" מהמוסרים והחכמות (מן האמיתות הנצחיות) - נפקחו עיניהם ויכתבו הספרים (העתיקים) כל אחד לעצמו. ויאספו זקנים עם נערים וכל יודעי ספר מהם ללמוד הליכותיהם ולהבין משפטיהם. והנה רבים ידרשו בהם (הם מתעניינים בחבורו של הרמב"ם) ו"עד האלוהים יבוא דבר שניהם". (כלומר: גם אלה שאינם רבנים - דיינים ואין התורה אומנותם, גם הם מבינים כעת ע"י החבור להכריע בין חכמים מתנצחים בדין תורה ודבר הלכה; גם לבקר אחרי הוראות הדיינים ולחוות דעתם). **וכראות הדיינים השופטים, אשר זה הכסיל אחד מהם, כי כן - גדלה קנאתם ובערה חמתם ויבקשו להטות לב המחזיקים בתורת משה, נר המערבי הנותן לכל ישראל אורה, לסור מדרכו הישרה".** (ההדגשות שלי, א. לוי).

(מתוך "מונטסשריפט" שנת 1876 עמ' 511-512, שצוטט במבוא לאיגרת תחיית המתים שכתב הרב מרדכי דב רבינוביץ בהוצאת רמב"ם לעם, עמ' רמ"ב).

בשמואל א ח,ג, נאמר על בני הנביא שמואל:

ולא הלכו בניו בדרכיו, וייטו אחרי הבצע; ויקחו שוחד--ויטו, משפט.

ונאמר בתלמוד הבבלי, שבת נו,א:

בדרכיו הוא דלא הלכו מיחטא נמי לא חטאו, אלא מה אני מקיים (שמואל א כח) וייטו אחרי הבצע? שלא עשו כמעשה אביהם שהיה שמואל הצדיק מחזר בכל מקומות ישראל ודן אותם בעריהם שנאמר (שמואל א ז) 'והלך מדי שנה בשנה וסבב בית אל והגלגל והמצפה ושפט את ישראל' והם לא עשו כן אלא ישבו בעריהם כדי להרבות שכר לחזניהן ולסופריהן. כתנאי וייטו אחרי הבצע ר' מאיר אומר חלקם שאלו בפייהם רבי יהודה אומר מלאי הטילו על בעלי בתים ר' עקיבא אומר קופה יתירה של מעשר נטלו בזרוע ר' יוסי אומר מתנות נטלו בזרוע:

נספח ב:

במשנה ה בפרק ד במסכת אבות, נאמר:

...רבי צדוק אומר, אל תעשם עטרה להתגדל בהם, **ולא קרדום לחפור בהם**. וכך היה הלל אומר, ודאשתמש בתגא, חלף. הא למדת, כל הנהנה מדברי תורה, נוטל חייו מן העולם.

ופירש רמב"ם (לפי תרגום ר' קאפח):

כבר חשבתי שלא לדבר בצוואה זו מפני שהיא ברורה, וגם מפני שאני יודע שדברי בה לא ימצאו חן בעיני רוב גדולי התורה ואולי אף כולם. אבל אומר ולא אשים לב למי שקדם ולא לנמצאים. דע שזה שאמר, אל תעשה את התורה קרדום לחפור בה, כלומר אל תחשבה כלי לפרנסה, ופירש ואמר שכל הנהנה בעולם הזה בכבוד התורה הרי זה הכרית נפשו מחיי העולם הבא. והתעוררו בני אדם בלשון התורתיות חוקי מוסכים, והשגו את בני אדם, בהטעייה מוחלטת, שזו חובה ושצריך לעזור לחכמים ולתלמידים ולאנשים המתעסקים בתורה ותורתם אומנותם. וכל זה טעות שאין לה יסוד בתורה ולא רגלים להשען עליהם כלל. כי כאשר נתבונן בהתנהגות החכמים ז"ל, לא נמצא להם שגבו מבני אדם ולא קבצו נדבות לישיבות המרוממות המכובדות ולא לראשי גלויות ולא לדיינים ולא למרביצי תורה ולא לאחד מן הממונים ולא לשאר אדם, אלא מצאנו את כולם יש מהם שהיה מצבו דחוק בתכלית ויש שהיה עשיר גדול בתכלית, וחלילה לי מה' לומר שהם לא היו מתנדבים ולא נותנים צדקה, אלא אותו שמצבו דחוק אלו פשט ידו לקבל היו ממלאים לו את מקומו זהב ומרגליות, אבל לא עשה כן, אלא נתעסק במלאכה שיתפרנס ממנה אם ברווח ואם בדוחק, והיה בז למה שבידי בני אדם, כיון שהתורה מנעתו מכך. וכבר ידעת כי הלל הזקן היה חוטב עצים במקצועו, ולומד לפני שמעיה ואבטליון והוא בתכלית העניות, ומעלתו ידועה, ותלמידיו הם אשר נמשלו במשה ויהושע, וקטן שבתלמידיו רבן יוחנן בן זכאי, ולא יסתפק בן דעת שאלו הוא הסכים לבני אדם להטיב לו, כי אז לא היו מניחין לו לחטוב עצים. וחנניה בן דוסא אשר מכריזין עליו: כל העולם כולו אינו נזון אלא בשביל חנניה בני, וחנניה בני דיו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת, ולא בקש מבני אדם. וקרנא דייך בכל ארץ ישראל והוא היה שואב מים, וכשהיו בעלי הדין באין לפניו, אומר להם: או שתתנו לי מי שישאב במקומי בזמן שאני עסוק עמכם, או שתנו לי כדי מה שאני בטל מעבודתי, ואדון לכם. ולא היו ישראל שהיו בדורם של אלה וזולתם לא אכזרים ולא בלתי גומלי חסדים. ולא מצאנו חכם מן החכמים שמצבם דחוק מגנה אנשי דורו על שלא הטיבו לו. חלילה להם, אלא הם עצמם היו חסידים מאמיני האמת לשם האמת, מאמינים בה' ובתורת משה רבינו אשר בה ישיג האדם עולם הבא, ולא התירו לעצמם את זה, והיו רואים בכך חילול ה' בעיני ההמון,

שיחשבו שהתורה מלאכה ככל המלאכות שמתפרנסים בהן ותזדלזל בעיניהם, ויהיה העושה כן 'דבר ה' בזה'. **וטעו אלה המכחישים את האמת ואת הלשונות האלו הברורים ולוקחים ממון בני אדם ברצונם או בעל כרחם במעשיות שמצאו בתלמוד על בני אדם בעלי מומין בגופם או זקנים באים בימים עד שאינם יכולים לעשות מלאכה ואין להם דרך אלא לקבל. ומה יעשו? הימות? זה לא חייבה תורה. ואתה תמצא המעשה אשר הביאו ממנו ראייה באמרו: 'היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה' בבעל מום, לא יוכל לעשות מלאכה. אבל עם היכולת, לא המציאה התורה דרך בזה. רב יוסף עליו השלום היה נושא עצים ואומר: 'גדולה מלאכה שמחממת את בעליה', רצונו לאמר שבעת יגיעת איבריו במשא העץ הכבד היה מתחמם גופו בלא ספק והיה משבח זה ושמח בו והיה לבו טוב במתנת חלקו בגלל מה שהיה אצלו ממעלת ההסתפקות. וכבר שמעתי הנפתים נתלים באמרם: 'הרוצה להנות יהנה כאלישע, ושלא להנות על יהנה כשמואל הרמתי'. **וזה אינו דומה לזה כלל, ואמנם זה אצלי סילוף ממי שהביא ראייה ממנו, הואיל והוא מבואר ואין בו מקום לטעות.** כי אלישע לא היה מקבל ממון מבני אדם, כל שכן שלא היה מטיל עליהם ומחייבם בחוקים, חלילה לה' מזה, ואמנם היה מקבל הכבוד בלבד, כגון שיארחו איש אחד, והוא בדרך נוסע, וילון אצלו ויאכל אצלו בלילה ההוא או ביום וילך לעסקיו. ושמואל לא היה נכנס בבית איש ולא אוכל ממזונו*. ובכגון זה אמרו חכמים שתלמיד חכמים אם רצה להידימות לזה עד שלא יכנס אצל איש, יש לו לעשות כן וכמו כן אם רצה להתארח אצל איש בהכרח נסיעה או כיוצא בזה, יש לו לעשות כן. לפי שכבר הזהירו מן האכילה ללא הכרח ואמרו: 'כל תלמיד חכמים המרבה סעודותיו בכל מקום סוף מחריב את ביתו ומאלמן את אשתו ומייתם את גוזליו ותלמודו משתכח ממנו ומחלוקות רבות באות עליו **ודבריו אינם נשמעים ומחלל שם שמים** ושם רבו ושם אביו וגורם שם רע לו ולבניו ולבני בניו עד סוף כל הדורות', ואמרו: 'כל סעודה שאינה שלמצוה אסור לתלמיד חכמים להנות ממנה'...**

הארכתי בציטוט זה מחמת חשיבותו ולא השלמתיו. חשוב ללומדו במלואו בפרוש רמב"ם למשנה באבות ד,ה.

ובהלכות תלמוד תורה ג,ט [י] פסק:

כל המשים על ליבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה, ויתפרנס מן הצדקה--הרי זה חילל את השם, וביזה את התורה, וכיבה מאור הדת, וגרם רעה לעצמו, ונטל חיוו מן העולם הבא: לפי שאסור ליהנות בדברי תורה, בעולם הזה.

נספח ג:

יש מקום להניח שממציאי קידוש בתולים, הם ששינו את התלמוד בכתובות לו. בתלמוד בבלי עם שנויי נוסחאות שבהוצאת מכון התלמוד השלם, בעמ' רסב, בהערה 3 לכתובות לו, נאמר:

ב' הגירסאות תלויות במחלוקת רש"י והר"ח בגירסא ובפשט, שרש"י מחק הספרים שלפניו והגיה: "ה"ג אי דקא טעין טענת דמים הכי נמי הכא במאי עסקינן דקטעין טענת פתח פתוח", כלפניו. ולדידיה יש דמים לבוגרת, אך פתחה פתוח, והובאה גירסתו בראשונים וכו'.

קשה לקבל שרש"י יהפוך קביעת חז"ל נכונה שאין לבתולה בוגרת טענת דמים על פיה. סביר שההגה נעשתה על ידי נאלחים, עורכי קידוש בתולים. כי אם אין טענת דמים אין מקום לקידוש בתולים! ראהבאתר 'טענת דם בתולים ופתח פתוח'.

נספח ד:

על פסיקת הקבלה נגד פסקי חז"ל והמצאת הלכות ללא כל בסיס הלכתי.

בספר הנגלה שבנסתר מאת פרופ' תא שמע, בפרק רבינו יונה גירונדי ורישומו בספר הזהר, נאמר:

שימוש ישיר בהכרעות רבינו יונה גירונדי, שהיה ראש לחסידי אשכנז בספרד ויגע הרבה לשתול את מסורותיהם שם, ניתן להוכחה ברורה בכמה וכמה מקומות... כגון חידושו של הזהר, כי אין אפשרות להוציא אחרים ידי מצוות קריאת שמע (שמות קטו, ע"ב), שמקורו היחיד הוא בחידושי תלמידי רבינו יונה לברכות..., הוראת הזהר כי קריאת שמע "על המיטה", מתוך כוונה לקדש שם שמיים, נחשבת לאדם כאילו מסר עצמו בפועל על קדושת השם... לקוח מרבינו יונה...

בזהר ח"ג קכ ע"ב נאמר:

בשעתא דבר נש קאים בעי לדכאה גרמיה בקדמיתא, לבתר יקבל עליה האי עול לפרשא על רישיה פרישו דמצווה לבתר איתקשר קישורא דיחודאי דאינהו תפילין

תרגום:

בשעה שקם אדם [משנתו] צריך הוא לטהר עצמו בתחילה אחר כך יקבל עליו עול זה לפרוש על ראשו פרישת מצווה [הטלית], אחר כך יקשור קשר היחוד שהם התפילין.

המלצה זו להקדים מצוות ציצת להנחת התפילין ... קבעה לראשונה רבינו יונה בספר היראה שלו: "ויהיה לו טלית קטן וילבש אותו מיד בלא ברכה אם לא רחץ ידיו, וירחץ בנקיון כפיו ויברך מיד על מצוות ציצת שלבש אם לא בירך בהתעטפו, ואח"כ יניח תפילין...גם הוראתו של הזהר (במדבר קסט ע"ב) שאת מזיגת המים ביין שבברכת המזון על הכוס, יש לעשות בתום ברכת הארץ (ולא בתחילתה) מבוססת על הוראתו של רבינו יונה...בית יוסף (או"ח, סי' קפג) העיר שיסודם בזהר, **אולם יסודם בדברי הריטב"א, רבינו יונה והרשב"א, שהם יסודו של הזהר.** (ההדגשה שלי, א. לוי)

יש בזהר, כביכול דברי אמוראים ידועים, שחיו שנים רבות אחרי רשב"י, שנוגדים את פסקי התלמוד. למשל: בעמ' 35, בספר 'הנגלה שבנסתר', לפרופ' ישראל מאיר תא שמע, נאמר הקטע הבא שתורגם לעברית מהזהר:

רבי אלעזר אמר, כל המתאמץ בתורה לשמה, אין מיתתו על ידי יצר הרע, שהוא הנחש והוא מלאך המות, אלא מיתתם בנשיקה... ובשל כך צדיקים המתאמצים בתורה אין גופם נטמא, אלא טהור הוא, כגון אליהו בבית הקברות שמצאוהו שם חכמים ושאלוהו: האיך כהן? אמר להם, צדיקים לא מטמאים במיתתם, כמו ששינונו...

והמשיך פרופ' תא שמע:

עניין זה מנוגד להלכה תכלית ניגוד. צדיקים מטמאים במיתתם ממש כרשעים, כמפורש במסכת סוכה (כה, ע"ב): "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם (במדבר טו, ו) - אותם אנשים מי היו? נושאי ארונו של יוסף היו... רבי עקיבא אומר מישאל ואלצפן היו, שהיו עוסקין בנדב ואביהו.

ועוד דוגמא להלכה בזהר הנוגדת את דעת חז"ל: זמן תפילת ערבית, לפיו, הוא "מששקעה החמה עד שתחשך":

א"ר אלעזר אסור ליה לבר נש למימר תושבחן דצלותיה אלא עם דמדומי חמה... וכן א"ר אלעזר, צלותא ותושבחתא דליליא מששקעה החמה עד דלא איתחזי סיהרא... א"ר יהושע אמר רב, בצפרא כשהשמש זורחת הוא זמן תפילה ובעותא דישראל, ומשש שעות ולמעלה עד תשע שעות זמן תפילת המנחה, דאריב"ל א"ר יוחנן אמר רב, מששקעה חמה עד שיראו שני כוכבים זמן תפילה אחרונה. דהכי תנו. משייראו שני כוכבים הוא תחילת משמר ראשונה, שבאים כת ראשונה של מלאכי השרת וממתינים להן לישראל עד אותה השעה, ואז מתחילין לומר שירה ונגעלו כל השערים בתושבחתן של מטה (זהר חדש, בראשי יז ע"ד - יח ע"א).

זהו בפירוש נוגד את פסיקת חז"ל שזמן תפילת ערבית משיצאו 3 כוכבים בינונים, עד עלות עמוד השחר. שכך נפסק בהלכות תפילה א, ח [ו] במשנה תורה:

וכן התקינו שיהא אדם מתפלל תפילה אחת בלילה, שהרי אברי תמיד של בין הערביים מתאכלין והולכין כל הלילה, שנאמר "היא העולה...".

בספרו 'הלכה וקבלה', כתב פרופ' כ"ץ, בפרק 'תפילין של חול המועד חילוקי דעות ומחלוקות ציבוריות בהשפעת הקבלה', שלמעשה הניחו הכל תפילין בחול המועד, עד גילוי של הזהר, שבו נאמר, שהמניח תפילין בחוה"מ, מקצץ בנטיעות, ובהתאם לכך אסר רב קארו להניח בחוה"מ, בטיעונים חסרי כל משמעות, ראה <חובת תפילין בחוה"מ מהתורה>.

טענת המקובלים שכל זאת כתב רשב"י ברוח הקודש בלתי סבירה ביחוד מפני שלא יתכן שבן תמותה ואפילו נביא, יאמר את אשר עתיד לאמר, או לעשות אדם מסויים, שהרי זה נוגד את חופש הבחירה (2).

ולעומת ביטול הלכות מהתורה ומדברי סופרים, המציא מחבר הזהר הלכות, ללא כל בסיס הלכתי, כמו החיוב ליטול ידיים בברכה בקימה בבוקר, שזו ברכה לבטלה. וכן הורה הזהר ששליח ציבור יאמר פעמיים "ה' א-לוהיכם אמת" בסוף קריאת שמע, כדי שמספר תיבות קריאת שמע יהיה רמ"ח, כמספר אברי האדם. זו הוצאת שם שמיים לבטלה וכן הורה ליחיד

המתפלל לאמר "אל מלך נאמן" לפני קריאת שמע (שם עמ' 42) כדי שמספר התיבות יהיה רמ"ח. גם זו הזכרת שם שמיים לבטלה בגלל דמיונם המעוות של המקובלים, מחברי ספר הזוהר. גם פיוט "אל אדון על כל המעשים" שהוחדר לברכות ק"ש בשחרית של שבת בניגוד לפסק חז"ל ש'כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים, לא יצא ידי חובתו', (ברכות מ,א). לכן פסק רמב"ם (קריאת שמע א,ח) שהמשנה ממטבע שטבעו חכמים ברכתו לבטלה וחוזר ומברך.

הוראת הזוהר ליטול ידים ביציאה מבית קברות, בגלל אמונות שזוא בשדים ורוחות רעות חסרת בסיס הלכתי וכמובן שקביעת הלכה לפי 'משפט שח נער', כלומר, על סמך אמירה סתמית של נער, חסרת בסיס הלכתי כמוסבר בספר 'הנגלה שבנסתר' לישראל תא-שמע.

איך יתכן שרשב"י ציטט דברי אמוראים, שנים רבות לפני שנולדו?! הרי זו הטעייה מזזעת, של אנשים לא ישרים הסומכים על אווילות רוב הציבור.

ביטול דין תורה על סמך טיעונים, הלכתיים כביכול: כמו איסור הנחת תפילין בחול המועד, ראה באתר 'חובת תפילין בחוה"מ מהתורה'. קביעה שצדיקים לא מטמאים במיתתם. ענין זה מנוגד להלכה בתכלית הניגוד, כנזכר למעלה. להלן מיקום הוראות הזוהר הנוגדות הלכות או ממציאות הלכות:

אל אדון על כל המעשים 30

ליל החותם הושענא רבא עמ' 30

בר"ה אומרים זוכרנו לחיים 34 (אך אין להוסיף דבר בשלוש ראשונות בתפילת שמונה עשרה.

צדיקים לא מטמאים במיתתן, אמירה של אליהו מנוגד להלכה ע' 35

איסור הסרת הזקן והפיאות בכל צורה 36

ספרות חסידים ה' דומה לזקן יפה יהודי ותלמיד חכם'

איסור הנחת תפילין בחוה"מ

בפתח ספרו 'נגלה שבניסתר', בפרק הנקרא 'התנצלות המחבר' בעמ' 9 כתב פרופ' תא שמע:

הטענה העיקרית המועלית בספר היא כי למרות שאין ספק כי ספר הזהר אכן נכתב בספרד בשליש האחרון של המאה ה"ג, וההלכה הראשית המשוקעת בו הינה ספרדית מובהקת בעקבות ספר יד החזקה לרמב"ם, ניכרת בו השפעה אשכנזית עמוקה בתחום ההלכה המישנית והמנהגים הרבים, התופסים בספר מקום ניכר מאד. השפעה זו מקורה בחוגו של רבינו יונה גירונדי - שהיה ראש וראשון למחדירי ההשפעה האשכנזית לספרד - ואשר עקבות שיטתו המיוחדת בהלכה ניכרים יפה בזהר.

ומתוך ההקדמה לספר, כתבתי את הדברים הבאים:

פרופ' י' ליבס מחוקריה המעולים של הקבלה ותורת הסוד בכלל, מניח קיומה של קבוצה או חוג של מקובלים שהיו שותפים יחדיו ביצירתו של ספר "קיבוצי" זה. פרופ' ליבס מקבל את ההנחה בדבר מעורבתו האישית, העמוקה במיוחד של ר' משה די ליאון (רמד"ל), באריגת הספר...

נספח ה:

בפסיקה ההלכתית היום משמשים שני 'כללים' לא הוגנים ולא הגיונים

א. אין פוסקים כרמב"ם

ב. הלכה כבתראי

מדוע אין פוסקים כרמב"ם? או נשאל אחרת, מי קבע שאין פוסקים כרמב"ם?

פסקי **חז"ל** שבמשנה תורה, פגעו במעמדם ובפרנסתם של הרבנים כי נאסרה עליהם קבלת, על הוראת תורה שבע"פ ודיינות, שכן שאינו שכר הבטלה הניכר כלומר שכר ביטול הדיין מעבודה שהוא מתפרנס בה, בזמן שהוא דן, או מלמד תורה שבע"פ. ראה באתר, 'רק שכר הבטלה ניכר מותר לרב ודיין'. לפי חז"ל נאסרו במשנה גם אסטרולוגיה, בכשפים ודומיהם, משום עבודה זרה ואף הוכח שאין בהן ממש ונשללה אפשרות הגדת העתיד לפי מעוף ציפורים ויתר עזרי עבודה זרה. בכל אלה השתמשו דייני ישראל כדי להחשב כל ידי קהל המאמינים הנבער מדעת לבעלי כוחות על אנושיים וזה סייע לדייני ישראל שהשתמשו בעזרים אסורים אלה לטפח דמות של גדול, כדי לשלוט בקהל, לא לעשות מלאכה ולעשות את התורה קרדום לחפור בו, בניגוד מוחלט להוראות חז"ל.

לנוחיות החולקים על רמב"ם, החדיר רא"ש לפסיקת הלכה עקרון נוצרי, לפיו ההלכה כפוסק האחרון בלא להתחשב בהגיון הפוסק הראשון או האחרון וקרא לכלל 'הלכתא כבתראי' שנשמע כמונח תלמודי, כדי שיחשוב הקורא שהוא כלל של חכמים. אך ההגיון וההגינות שוללים עקרון זה, שנועד לשרת את מציאותו. (ראה רא"ש באתר הנ"ל).

על מקור הכלל ועיתוי קבלתו על ידי חלק מהפוסקים, כתב פרופסור תא שמע בספרו 'הלכה, מנהג ומציאות באשכנז 1100 – 1350':

תפיסה מופלגת זו של הכלל 'הלכתא כבתראי' רחוקה מלמצות את דעת הכל, ואף לא את דעת הרוב, ובוודאי שאינה יצוגית למשפט העברי. מקורה בדברי הפוסקים האחרונים בלבד - ולא כולם! - הגם שהיא רווחת כיום... (ההדגשות שלי א.לוי)

הראשון שביטא את הכלל בתפיסה מופלגת זו, עד כמה שאני רואה, הוא יהודה בן הרא"ש, בתשובתו (זכרון יהודה, סי' כג), שבה ביקש להכריע הלכה כאביו, הרא"ש, נגד בעל התרומות, בטענה שיש לרא"ש מעמד של בתראי כלפיו.

הכלל הלכה כבתראי נלמד מהכמרים הקתולים שהסתמכו על פילוסוף נוצרי במאה השתים עשרה, ברנארד משארטר, לפיו, הראשונים אמנם היו ענקי רוח שראו למרחוק, אך בני דורו, אף שננסים הם וראייתם רק מקרוב, כיוון שהיתה לפניהם מורשת אותם ענקים, הם בבחינת 'רכובים על כתפי הענקים' ולכן רואים הם יותר רחוק מהם. (ראה על כך בספר הנ"ל בפרק 'הלכתא כבתראי', עמ' 70-71).

הדימוי שיש יתרון לננסים הרוכבים על כתפי הענקים, תקף במדעי הטבע ולא בפסיקת הלכה. במדעים מספק המחקר, ברציפות, מידע חדש על הבריאה. וכשהתאוריות הקיימות אינן מספיקות להסביר את המידע החדש, מחפשים תאוריות מקיפות יותר שבהן יכלל גם המידע החדש. למשל המכניקה שפיתח ניוטון, איפשרה לחשב בדיוק מרשים את תנועות כוכבי הלכת, אך נכשלה בחישוב תנועות חלקיקי האטום. המכניקה הקוונטית של מקס פלנק, שפותחה על סמך ממצאים שנתגלו אחר ניוטון, איפשרה לחשב בדיוק יתר, גם את תנועת כוכבי הלכת וגם את תנועות חלקיקי האטום. הגיוני שנקבל היום את מסקנות המכניקה הקוונטית שנבנתה על מידע שלא היה בזמן ניוטון ויש להניח שלו חי היום, היה גם ניוטון מקבל את המכניקה הקוונטית של פלנק.

אבל בלימוד התורה ולצורך פסיקת הלכה, המצב שונה לגמרי. הסקת מסקנות הלכתיות מתבססת על נתוני תורה שבכתב ותורה שבע"פ שנמסרו למשה בסיני ועל שלוש עשרה המידות שהתורה נדרשת בהן, שהם ידועים ובלתי משתנים! כמו במשחק, שח שחוקיו לא משתנים, היכולת לפתור בעיות בשח, תלויה רק בכישורי המשחק ולא בתקופה בה חי. כך בפסיקת הלכות, שלוש עשרה המידות שהתורה נדרשת בהן ואינן משתנות, שהיו לפני קמאי, הן המידות שלפני בתראי. לכן אמירות פסיקה לפי עקרונות זהים תלויה רק בכישורי הפוסק ויושרו ולא אם הוא קמאי או בתראי, ואכן כך קבע רמב"ם:

...אם למד אחד מן הגאונים שדרך המשפט כך הוא, ונתבאר לבית דין אחר שעמד אחריו שאין זה דרך המשפט הכתוב בתלמוד--אין שומעין לראשון, אלא למי שהדעת נוטה לדבריו, בין ראשון, בין אחרון. (הקדמה למשנה תורה)

ויש מקום לשאול: מי אנחנו הקטנים שנחליט שהדעת נוטה לדברי הראשון או האחרון? יש להשתמש בהגיון הישר ובמידות שהתורה נדרשת בהם ולקחת בחשבון את גדולת פוסק ראשון לעומת אחרון. ואיך נעריך זאת? התשובה נמצאת בדברי רמב"ם.

אמנם הפירושים הנמצאים לכל הגאונים יש יתרון לזה על זה לפי יתרון שכליהם, והאיש הנבון המעין בתלמוד יכול לדעת מעלת כל גאון וגאון מדבריו בפירוש.
(הקדמת פירוש המשנה של רמב"ם בהוצאת שילת סא).

רב דניאל הרשקוביץ, רבה של אחוזה רבתי שנים רבות, נוהג כמו התנאים והאמוראים, לא עושה את התורה קרדום לחפור בו. לכן, לא מקבל שכר כרב, אלא, כמו התנאים והאמוראים, מתפרנס מיגיעו כפרופסור למתימטיקה בטכניון. הוא אדם ישר וחכם, בקי בתלמוד ובמשנה תורה. שאלתיו על הכלל הלכתא כבתראי, אמר:

ש'קבלת הלכתא כבתראי, מאפינת דור קטן!

למרות שהכלל 'הלכה כבתראי' שנלמד מהקתולים, לא הגיוני ולא הוגן לטיעון הלכתי, הוא התקבל על ידי רבני אשכנז בימי הביניים, כי נתן להם הכשר לחלוק על פסיקות קודמיהם, ביחוד על הלכות משנה תורה שלא היו נוחות להם, ודורות הרבנים אחריהם המשיכו לנהוג לפי כלל לא הוגן זה, כי לפיו יכלו לשנות הלכות לפי נוחיותם.

האמת הנהדרת, חותמו של הקב"ה נעדרה בעבר ונעדרת גם בימינו מדיינים שקיבלו חוק מטעה זה לנוחותם ולכן נמשכות צרותינו. ראה באתר הנ"ל בדיקת דייני ישראל לפי הנחיית ר' יוסי בן אלישע.

יש דיון נרחב הרבה יותר בכלל 'הלכתא כבתראי' ובדרך החדרתו למערך פסיקת ההלכה.
הוא יוכנס לאתר בקרוב.